

Halkbilimi

Halk Sanatları Derneği Yayınıdır

Sayı
28

Halkbilimi

Halk Sanatları Derneği Yayınıdır

92 /4 Yıl:6 Sayı:28

Ekim - Kasım - Aralık 1992

Ederi: 10000 TL

YILDA DÖRT SAYI YAYIMLANIR

SAHİBİ: (Has-Der Adına)

Kani KANOL

YAZI İŞLERİ SORUMLUSU:

Tuncer Bağışkan

YAZI KURULU

Öcal ERTEN

Kani KANOL

Hasan EKMEKÇİ

YAYIN KURULU

Hasan BULUNÇ

Engin ANIL

Mehmet BİRİNCİ

Rifat ŞIK

DİZGİ- BASKI:

ATEŞ MATBAACILIK -82215

ABONE:

Kıbrıs 40000

Türkiye 50000

İngiltere ..... 10 sterling

Amerika ..... 20 Dolar

Avustralya ..... 25 Dolar

YAZIŞMA ADRESİ

HAS-DER

P.K 199 Lefkoşa-Kıbrıs

Mersin 10- Türkiye

Tel: 020- 76276 (19:00-21.00)

020- 35870 (Mesai saatleri)

Fax: 020- 35880

Ön kapak : Ay. Luka Kilisesi

(Reno Wideson'un "Portrait of Cyprus" kitabı)

Arka kapak : Regina Sokağı

(Reno Wideson'un "Portrait of Cyprus" kitabı)

İÇİNDEKİLER

Okurlara 1

Short Summary of the contents 2

Figen CANER

Teşhis Yanlışsa Tedavi de Yanlış Olur 3-5

Kani KANOL

HAS-DER'den Esintiler 6

Özlem HÜROĞLU

Kuzey Kıbrıs' taki Terkedilmiş Rum

Köylerine ait Sözlü Kültürünün

Saptanmasına İlişkin bir Proje 7-12

Ahmet AN

Kıbrıs' ta Musiki 13-26

Ethem Ruhi ÜNGÖR

“Değerlendirmeler“ Başlıklı Yazıya

Yanıt 27-28

Mustafa GÖKÇEOĞLU

Haberler 29-32

Zehra KOZAL

Okurlara

Değerli okurlar,

Halk Sanatları Derneği olarak etkinliklerle dolu bir yılı geride bırakırken, Kuzey Kıbrıs'ın tek folklor dergisi olan "Halkbilimi"ni bir yıl daha yaşatmış olmanın haklı gururunu yaşıyoruz. Özverili üyelerimiz ile araştırmacı dostlarımızın katkıları olmasaydı, belki de altı yıl gibi uzun bir süre dergimizin yayın hayatını sürdüremezdik. Sağ olsunlar...

Gelecek sayımızda dergimizin geleneksel olarak düzenlediği sempozyumların onuncusuna sunulan bildiriye yer vermeyi uygun gördük.

Geçen sayıdan itibaren dergimizin içeriğini İngilizce olarak özetleyen genç arkeoloğlarımızdan Sayın Figen Caner bu sayımızda yine bizlere destek veriyor.

Has - Der Sekreteri Sayın Kani Kanol'un Alayköy Kültür ve Sanat Derneği Başkanı Sayın Kemal Özçakar'a verdiği yanıt dergimizin ilk yazısı. Biz, belli bir siyasi görüşün borozanlığını yapan Özçakar'ın, Has - Der'i, bir yandan kardeş bir kuruluş olarak görmeye çalışmasını, bir yandan da kendi karşısı muallif siyasi partilere yamamaya çalışmasını çirkin bir davranış olarak değerlendirmekteyiz. Bizim kendisine tavsiyemiz; çeşitli görüşlerde üyeler barındıran bir kültür - sanat kuruluşunun başkanı olduğu sürece bu tür açıklamalardan kaçınması ve savunuculuğunu yaptığı siyasi partiyi Halkbilimi alanında etkin önlem almaya zorlamasıdır.

Genç üyelerimizden Özlem Hürol, gençlere seslenen mektubu ile yazı ailemize katılıyor. Özlem Hürol bir ilkokul öğrencisi iken Has - Der'i nasıl tanıdığını ve niye Has - Der üyesi olduğunu içtenlikle mektubunda anlatıyor.

Sn. Ahmet An, Güney Kıbrıs'ta faaliyet gösteren "Kıbrıs Araştırma Merkezi'nin, Kuzey Kıbrıs'taki terk edilmiş Rum köylerindeki sözlü kültürün saptanmasına yönelik projesini tanıtıyor. Bunu yaparken de Cyprus - Today dergisinde yayımlanan Theofano D. Kipri'nin yazısından yararlandığını söylüyor.

Kıbrıs müziği üzerine araştırma yapan ve bu araştırmasını da bir rapor şeklinde ilgili mercilere sunan Etem Ruhi Üngör'ün "Kıbrıs'ta Musiki" başlıklı yazısına dergimizin bu sayısında önemli bir yer ayırdık. "Kıbrıs Türk Atasözleri ve Deyimleri Sözlüğü"nü eleştiren Prof. Dr. Nevzat Günaydın'ın yazısını geçen sayımızda yayımlamıştık. Bu sayımızda ise kitabın yazarı Sayın. Mustafa Gökçeoğlu'nun yanıtını yayımlıyoruz. Biz, Kıbrıs'taki Halkbilim çalışmalarının bu tür yazılarla olgunlaşıp gelişebileceğine inanmaktayız. Bu nedenle Halkbilimine yönelik bilimsel yazılar ile bu yazılara verilecek aynı nitelikteki yanıtlara dergimizde yer verebileceğimizi yinelemek isteriz.

Haber köşemizin derleyicisi Sayın Zehra Kozal, uzun süreli hastalığına karşın bizi yine yalnız bırakmadı. Sağlığına süratle kavuşması en içten beklentimizdir.

Yeni bir yıla girerken, bu yılın, asırlardır barışa susamış Kıbrıslılara savaşız ve mutluluk dolu bir gelecek getirmesini dileriz.

saygılarımızla

Halkbilimi

Short Summary of the Contents

Figen CANER

Dear Readers ,

The Folklore Society (Halk Sanatları Derneği) has yet again left behind an other year which was full of activities. We are very proud of the living of our periodical which is the only folklore review in the Turkish Republic of Northern Cyprus. If our members and researcher friends had not contributed and supported us we would have not been able to publish our periodical for about six years. We are very grateful to them.

In our next issue, we have found fitting to give you the speeches on certain researches which were presented at our 10th Traditional Symposium.

Dating from our last issue Figen Caner, who summarized the contents in English, supporting us in this issue again. The first article of our periodical is about a reply which was given to Kemal Özçakır, the head of the Alayköy Culture and Art Society by Kani Kanol, secretary of Has - Der. Özçakır who represents a certain political view tries to show us as a friendly society while on the other hand he is accusing us of having a certain political party's views. The attitude of his is very unpleascent. Our advice to him is that while he is head of a cultural and arts society he should abstain from making certain declarations and he should also make the political party he is representing take effective measures in the folklore field.

Özlem Hürol, one of our young members, joined our editing family by writing us a letter explaining in deep sincerity how she became acquainted with Has - Der when she was a child and why she became a member of Has - Der.

Mr. Ahmet An introducing a project - prepared by Cyprus Research Centre in South Cyprus - devoted to alienation of oral culture in deserted Greek villages at North Cyprus. He says that he made use of an article by Theofano D. Kipri published at Cyprus - Today periodical.

In this issue of our periodical we brought about an article titled "Music in Cyprus " by Ethem Ruhi Üngör who did research into Cyprus Music and put forward this research as a report to concerning component authorities.

As you know in our last issue we published Prof. Dr. Nevzat Günaydın's criticism article about " Turkish Poverbs and Idioms in Cyprus ". In this issue we publish the answer of Mustafa Gökçeoğlu, writer of this book. We belive that the folklore researchs in Cyprus will develop by the help of these kind of articles. Because of this reason we want to reitrate that we are always open for scientific articles devoted to folklore and the answers which are given to these articles in the same quality.

Even though Zehra Kozal editor of our News corner was sick, she did not abandon us. We would like to wish her good health and hope to see her soon with us again.

As we are going into a new year we wish this new year brings peace and happiness to the Cypriots who have not seen for years.

With our best wishes.

HALKBİLİMİ

Yanıt... Eleştirisi...Yanıt... Eleştirisi...Yanıt... Eleştirisi...Yanıt... Eleştirisi...

Teşhis Yanlışsa Tedavi de Yanlış Olur...

Birlik Gazetesi' nin 11 . 11. 92 tarihli nüshasında Alayköy Kültür ve Sanat Derneği Başkanı Sayın Kemal Özçakar' ın" KKTC Gençliği üretiminden kopuk değildir" başlıklı bir yazısı yayımlandı. Yazı ilk bakışta derneğimizin yayın organı Halkbilimi dergisinin önsözünde yer alan bir konuyu eleştirmek için kaleme alınmış gibi görünüyordu. Hatta yazının giriş bölümünde, derneğimizin çalışmalarının takdir edildiği de vurgulanıyordu.

Ancak, özellikle yazının sonlarına doğru artık modası geçmiş, demode olmuş ima yollu bazı uyarılar (!), bizi bu konuda bir yanıt vermek zorunda bıraktı.

Biz Halkbilimi dergisinin önsözünde, " Bizler ülkemizde yüzlerce gencin halkbiliminin bir dalı olan halk oyunlarıyla uğraşmasını bir başarı olarak niteliyoruz. Kişinin öz kültürüne ilgi duyması, onu yaşatıp geliştirmeye çalışması çok olumlu bir davranış. Ancak ne yazık ki bu alanda çalışan pek çok kuruluş, bu gençleri sadece ve sadece oyun oynayan kişiler durumundan çıkartmak için, hiçbir gayret göstermiyor. Gösterilere çıkmak, yurt dışına gitmek bu kuruluşlarda çalışan elemanların tek amacı oldu. artık. Tıpkı toplumun genelinde olduğu gibi, üretimden kopuk bir gençlik var. Dileriz bu

Kani KANOL
HAS-DER Sekreteri

durum daha da kötüleşerek devam etmez. " diye yazmıştık. Sayın Özçakar, Alayköy Kültür ve Sanat Derneği olarak bu görüşlere katılmadığını belirtti.

Bu arada bizim önce öne sürmediğimiz bir görüşü de öne sürmüştük gibi bize maletti. Öncelikle bunun üzerinde durmak istiyoruz. Biz," Tıpkı toplumun genelinde olduğu gibi üretimden kopuk bir gençlik var. Dileriz bu durum daha da kötüleşerek devam etmez" diye yazdığımız halde, kendisi, " toplumda üretimden kopuk bir gençliğin olduğuna ve bunun KÖTÜLEŞEREK DEVAM ETTİĞİ ile ilgili görüşe" katılmadıklarını yazmış. Biz bu durumun kötüleşerek devam ettiğini söylemedik. " Dileriz, kötüleşerek devam etmez" dedik. Bu bir yanlış anlamaysa, bunu düzeltmek gerek.

Diğer yandan biz yazımızda Belediye, dernek diye bir ayırım yapmadık. Pek çok kuruluşun bu konuda (gençleri sadece halk oyunu oynamanın, dışına taşıma ...) hiçbir gayret göstermediğini belirttik. AKSD bu konuda kendi çapında

birşeyler yapmakta olabilir. Önemli olan genelde neleri yapılabildiğini veya yapıldığıdır. Etrafımıza eleştirel bakmayı (olumlu/olumsuz), sorunlara doğru teşhis koymayı ve kendimizi sorgulamayı öğrenmediğimiz ürece ne kendimize, ne halkımıza ne de KKTC'ye hiçbir katkımızın olmayacağını artık öğrenmek zorundayız.

"AKSD olarak ortaya koymak istediğimiz, HAS - DER' in geniş boyutlu olmayan ve soyut bir kavramla ifade edebilecek bir olguyu biraz da dar diye niteleyebileceğimiz bir bakış açısı içinde değerlendirmeye yaptıktan sonra toplumumuz ile bağdaştırılması ve kötümserlik derecesine varan bir düşünceye bürünme yanlışlığına düşmesidir" diyor. Sayın Özçakır HAS - DER olarak bizler de dahil

■ Güzelim oyunlarımız her geçen gün daha da arabeskleşerek, tanınmaz bir hale geliyor. Üretim diye, estetik kaygu ve bilinçten uzak, sahneleme tekniklerinden habersiz alaylıların uygulamalarıyla son derece zararlı bir değişim yaşıyoruz.

olmak üzere acaba yeterince üretebiliyor muyuz? Ne yazık ki HAYIR! Siz üretimden ne anlıyorsunuz acaba Sayın Özçakır? Yıllarca aynı oyunları oynayıp durmak, yurt dışına gidip gelmek çok büyük bir üretim mi oluyor? Araştırmak, derlemek ve bu konuda düşünce üretmek için kaç gencimizi kazanabildik? Bir araç olması gereken yurtdışı gezilerinin bir amaç haline dönüştüğünün farkında değil misiniz? Gençlerimizin büyük bir çoğunluğu öz kültürünü araştırmanın, derlemenin ve öğrenmenin önemini kavramadan yıllarca bu kuruluşlarda halk oyunları oynayarak, ayrılıp gidiyorlar.

Bu gençlere halkbilimi hakkında yeterli bilgi verilebiliyor mu? Halk oyunları artık bilimsel metodlarla araştırılıyor, derleniyor, öğretiliyor ve sergileniyor. Bu alanda gerçekten yeterince üretken miyiz? KKTC' de acaba kaç tane halk

oyunları uzmanı yetiştirebildik?

Kaç tane koreografımız var? Konuya vakıf, kaç tane müzik uzmanımız var?

Açtırmayın kutuyu, söyletmeyin kötüyü! Güzelim oyunlarımız her geçen gün daha da arabeskleşerek, tanınmaz bir hale geliyor. Üretim diye, estetik kaygu ve bilinçten uzak, sahneleme tekniklerinden habersiz alaylıların - isteyerek veya istemeyerek- uygulamalarıyla son derece zararlı bir değişim yaşıyoruz. Gelin bunları tartışalım. KKTC gençliği üretiyor mu,

tüketiyor mu? Siz bunlara soyut kavramlar mı diyorsunuz? Yoksa kötümserlik mi? Yoksa dar bir bakış açısı mı?

Elbette tüm bunlar, kişinin üretimden ne aldığına bağlı. Bir toplum, her alanda üretebildiği ölçüde

genişler, saygı görür ve tanınır. Ülkemizdeki ekonomik verileri tartışmak bu yazının sınırlarını aşar. Bu konuda sadece DPÖ'nün arşivlerini araştırmak bile yeterli olacaktır. TC Devlet Bakanı Sayın Kilercioğlu üreten bir KKTC yaratmaya çalıştıklarından söz ediyor. Acaba ne demek istiyor? Kafalarımızı deve kuşları gibi kuma gömerek bugünlere geldik. KKTC' de gerçek anlamda üreten bir halk yaratabildik mi? Türkiye ve üçüncü ülkelerden yaptığımız ithalatın boyutları konusunda yapılacak küçük bir araştırma, her şeyi gün ışığına çıkarmaya yeter de artar bile. Gençliği bu genel durumdan ayrı düşünmek, sorunlara teşhis koyarken bizleri büyük bir yanlışlığa itecektir.

Bunlar bir yana, Sn. Özçakır'ın yazısını sonuçta getirip bağladığı nokta epeyce düşündürücüdür. Diyor ki, "Özerk bir dernek

olarak Has - Der' in Halkbilimi dergisinde yayınladığı ve toplumumuz geneli ile bağdaştırmaya çalıştığı yaklaşımı bazı siyasi partilerimizin son zamanlarda basın ve yayın organlarına yansıyan eleştiri ağırlıklı beyanatlar ile paralellik arzetmesi değişik yorumlara sebebiyet verebilecek niteliktedir. Bunu dile getirmekteki amacımız bir kardeş kuruluşumuzun açıklama gereksinimini duyduğu hususları kaleme alırken biraz daha titiz davranmasıdır..”

Yazımızın başında da söylediğimiz gibi, modası geçmiş ve demode olmuş bu tür suçlamalarla artık bir yerlere varılmayacağını, toplum olarak yeterince kavradığımızı sanıyorduk. Demek ki mehter takımı gibi ilerlemeye (!) devam etmekteyiz. Has - Der' in özerk bir dernek olması, ülkenin sorunlarını gündeme getirmesini veya eleştiri yapmasını engellemez. En azından, bizim düşüncemiz böyle. Yaptığımız eleştirileri şu veya bu kişinin, partilerin veya diğer kuruluşların da yapmakta olması neyi değiştirir? Sn. Özçakar ne demeye getiriyor acaba ? Böyle ima yollu suçlamalar getirmek yerine “şu partinin güdümündesiniz” diyerek, kardeş kuruluşlara yaraşır bir uyarı yapması daha samimi olmaz mıydı ? Böylece bizler de hangi partiyle haşır neşir olduğumuzu öğrenmiş olurduk.

Her ne hikmetse, bizim bu lüçüçük toplumumuzda, iktidardaki partinin bazı düşüncelerini paylaşmak (AKSD ' nin yaptığı gibi). özerkliği bozmuyor, titiz davranmayı gerektiyor da, muhalefetteki partilerin bazı düşüncelerini paylaşmak, özerkliği şiddetle bozuyor ve titiz davranmayı gerektiriyor. Bu sakat düşüncelerle hiçbir yerlere varamayacağımızı, bugün ülkenin gelmiş olduğu noktaya rağmen kavrayamamışız. Demokrasiyi,

çoksesliliği dünya alem öğrendi, benimsedi, biz hala öğrenemedik...

Sn. Özçakar' ın yazısındaki, “ Fakat bu kuruluşlarımız mevcut teknik ve mali imkanlarını çatıları altında muhafaza etmeye çalıştıkları insan potansiyeli ile bütünleştirerek kültür ve sanatın diğer kollarında da faaliyetlerini sürdürme uğraşı içinde oldukları görüşündeyiz” şeklindeki düşüncesine de katılıyoruz. Ancak bir uğraş içerisinde olmakla üretimin farklı şeyler olduğunun da altını çizmek istiyoruz.

■ Has - Der' de hiç kimse düşüncelerinden dolayı korkmaz ve korkutulmaz. En azından, özellikle gençlere bu öğretilmeye çalışılır. Neden mi ? Çünkü 2000' li yıllara yaraşır çağdaş insanların oluşturacağı bir halk, ancak bu niteliğe sahip olursa var olabilir de ondan!

Son olarak açıkça vurgulamak istiyoruz ki, Has - Der bugüne kadar hiçbir partinin yan kuruluşu olmadı ve olmayacaktır. Ancak, uğraş alanı içerisine giren konularla ilgili, halkımızın yararına politikalar üreten her partiyle işbirliğine her zaman hazır olmuştur ve olacaktır da. Tıpkı tüm dünyada olduğu gibi, KKTC' de de partiler - hangi parti olursa olsun - kendi insanımızın, halkımızın bağrından çıkmaktadır. Üyelerimiz arasında her partiden insanlar vardır ve olmaya da devam edecektir. Has - Der' de hiç kimse düşüncelerinden dolayı korkmaz ve korkutulmaz. En azından, özellikle gençlere bu öğretilmeye çalışılır. Neden mi ? Çünkü 2000' li yıllara yaraşır çağdaş insanların oluşturacağı bir halk, ancak bu niteliğe sahip olursa var olabilir de ondan !

HAS-DER'DEN ESİNTİLER

Özlem HÜROĞLU

Bundan 11 yıl önceydi. Ben o zamanlar ilkokul son sınıfa gidiyordum. Bir akşam köyümüze Has - Der adlı bir dernek folklor araştırması yapmak için gelmişti. O zaman büyüklerimiz bize böyle söylemişti. Biz, yani köyün o zamanki çocukları, bunun ne olduğunu, amacını veya bu derneğin neden böyle bir araştırma yaptığını pek anlamamıştık. Köy kahvesinde toplanan Esentepe lilerle misafir gelen Has - Derlilerin kaynaşarak çok güzel bir eğlence ortamı oluşturduklarını hatırlıyorum. Bizim zihnimize eğlenceli, cümbüşlü bir gece olarak kalmıştı. Hatta ertesi gün okulda, kahveye gidenler gitmeyenlere gördüklerini anlatıyordu. Ama o akşam benim dikkatimi çeken bir durum vardı; gelen misafir dernek müzik aletleriyle, kameralarıyla birlikte gelmişti, fakat müzik çalmaya başlayınca onlar, köyümüzün gençlerini değil de yaşlıları oyun oynamaları için teşvik ediyorlardı. Tabi bizim köyün ihtiyarı-gencimiziğe, oyuna çok düşkündür. Ki çalınan müzikler, eski Kıbrıs Oyun Havalarındandı. Böyle bir ortamda özellikle köyümüzün yaşlıları, dedeleri yerlerinde nasıloturabilirlerdi. Oyun oynamaktayetenegi olan, merağı olan ortaya çıkmıştı. Özellikle köyümüzün eski bilgin kişilerinden olan Hüseyin Amca (Hüseyin Arslan) bize o akşam çok güzel oyunlar sergiledi. O zamanlar bize, oynadığı figürler çok komik gelmişti. Bir de, oynarken aralarda kullandığı "sirtu" "drido" gibi kelimeler bize çok ilginç gelmişti. Tabi yıllar geçtikçe bu oyunların bizim için önemi, gerekliliğini ve tarihini, ailemizden, çevremizden daha bilinçli bir şekilde öğrendik. Folklor olayının bir toplum için önemi çok büyüktür. Özellikle bizim , yani tanımaya, kendini kanıtlamaya, sesini duyurmaya çalışan bir devlet olarak K.K.T.C' nin folkloruna çok iyi bir şekilde sahip çıkmamız ve korumamız gerekiyor. Geçmişimize sahip çıkmazsak, nasıl bir gelecek düşünebiliriz. Hangi yönümüzle kendimizi dünyaya tanıtabilirsiniz. Bunun en güzel etkenlerinden biri de

danslarımız ve folklorümüzdür. Bence insanların birbirleriyle tanışması ve kaynaşması , en güzel böyle bir ortamda gerçekleşebilir. İşte böyle bir amaçla birleşen ve aynı çatı altında toplanan azimli kişiler tarafından kurulan "Halk Sanatları Derneği " gün geçtikçe çevresini genişleten , kültürel faaliyetleriyle, gösterileriyle ve okuduğumuz bu Halkbilimi dergisiyle kendini kanıtlayan örnek bir dernektir.

Geçtiğimiz aylar içinde " Kuruluşundan günümüze Has -Der" konulu bir seminer düzenlendi. Bu seminerde konuşmacı, derneğin eski başkanı olan Kani Kano bilizleri dernek hakkında oldukça aydınlattı. Bu seminer, eminim herkesin özellikle gençlerin ve yeni üyelerin dernek hakkında daha gerçekçi bilgiler edinmelerine yardımcı oldu.

Bu kadar aktif ve faaliyetlerde bu kadar başarılı olan HAS - DER, ilgili bakanlıklardan gereken desteği ve yakınlığı görebiliyor mu ? Diyelim ki destekleniyor; bu destek sadece manevi ve sözlerde kalan bir destekse, düşünebilen herkes bunun yetersiz olduğunu anlayabilir. Burada söz konusu 1977 ' den beri kendi çabalarıyla ayakta duran bir sanat derneği ise , bu önce ilgili devlet kuruluşları tarafından, geç de olsa farkedilmesi ve desteklenmesi gerekmiyor mu?

Evet arkadaşlar, başta da söylediğim gibi 1977 lerden başlayarak günümüze kadar, Kıbrıs Halk Sanatlarını her dalda araştırıp, ortaya çıkaran, köy köy gezerek folklorumuzu yaşayanlardan, derleyen ve derlediklerini de halka sergileyen HAS - DER ' in aktif, yaratıcı, sanat faaliyetlerinden zevk alan tüm gençlere kapısı açıktır. Gençler ! En büyük destek sizden.

Araştırma... Tercüme...Araştırma... Tercüme...Araştırma... Tercüme...

KUZEY KIBRIS' TAKİ TERKEDİLMİŞ RUM KÖYLERİNE AİT SÖZLÜ KÜLTÜRÜN SAPTANMASINA İLİŞKİN BİR PROJE ★

Kıbrıs'ın Rum kesiminde Kıbrıs'ın tarihi, kültürü ve folkloru üzerine 1962 yılından beri çalışmalarını sürdüren Kıbrıs Araştırma Merkezi, yaptığı yayınlar yanında, topladığı bilgi ve belgeleri de arşivletmekte ve araştırmacıların hizmetine sunmaktadır. (ayrıntılı bilgi için Bak. Ahmet An, Kıbrıs' taki Araştırma Merkezleri : Rum tarafındaki Merkez, Yeni Kıbrıs, Aralık 1986)

Kıbrıs'ın tarihi, kültürü ve genel olarak etnik ve folklorik gelenekleriyle ilgili bilgileri saklama ihtiyacını göz önünde bulunduran bu Merkez, yeni bir arşiv çalışması başlatmış bulunmaktadır. Bu yeni arşiv, 1974 savaşından sonra terkedilen Kıbrıs'ın kuzeyindeki Rum yerleşim bölgelerinde yaşamış olan insanların geleneksel yaşam biçimi, geleneksel değerleri, davranış biçimleri ve göreneklerinden kopmaları sonucu dağılan göçmenlerin sözlü kültürünü bir yöntem ve sisteme bağlı olarak kaydetmeyi amaçlamaktadır. Yaşlı kişilerin hatırladıkları bilgileri, onlar henüz hayattayken toplayacak olan araştırmacılar, bugün ulaşılmayan bu yerleşim bölgeleri hakkındaki bilgileri, genç kuşaklara aktarma görevini üstlenmiş bulunmaktadır.

Böyle bir arşivin oluşturulmasına ilişkin ilk fikir, Atina Üniversitesine bağlı küçük Asya Araştırmaları Merkezi'nin Müdürü olan Kıbrıs'lı Profesör Paşalis Kitromilidis'den gelmiş ve Eğitim Bakanlığı için bir rapor hazırlayan Profesör Antony Bryer'in önerileri arasında da yer almıştır. Melpo Merlier tarafından kurulunan Küçük Asya Araştırma Merkezi'nin arşivi, bir bütün olarak Anadolu'da yaşamış olan

Ahmet AN

Elenlerin tarihe ve kültürü konusunda eşsiz bir hazine olup, halen Yunanistan'daki sözlü tarihe ilişkin en büyük arşivdir ve çok zengin bir malzeme içermektedir. Kıbrıs Araştırma Merkezi'nden bir heyet tarafından ziyaret edilen Merkez'de, burada kullanılmış yöntem, soru kağıtları ve araştırmanın genişliği ve sonuçları konularında yararlı bilgiler elde edilmiştir. Aşağıda, bu heyette de yer almış olan Theofano D. Kipri tarafından kaleme alınmış ve Cyprus Today dergisinin January - June 1992 tarihli sayısında yayımlanmış olan bir makaleden yararlanılarak hazırladığımız bu projeyi tanıttı bilgileri bulacaksınız. Gönül arzu eder ki, Güney Kıbrıs' taki terkedilmiş Türk köylerine ait sözlü kültürün saptanmasına ilişkin bir proje de bizim tarafta gerçekleştirilmiş olsun.

ARŞİVİN ADI VE İÇERİĞİ

Kıbrıs Araştırma Merkezinde oluşturulacak olan yeni arşive Rumlar tarafından " Kıbrıs'ın işgal altındaki bölgelerine ait Sözlü Gelenek Arşivi" adı verilecektir. Kuzey Kıbrıs'ta kalmış her Kıbrıs Rum köyü ve kasabası için ayrı bir bölüm oluşturulacaktır. Burada topoğrafya, sosyal, ekonomik ve dinsel yaşam, halk inanışları, halk sanatları, halk edebiyatı vb gibi maddi ve manevi kültürün bütün ürünleri toplanacaktır. Ayrıca arşivde, konuyla ilgili eski veya

veni yayınlar, elyazmaları, tarihsel belgeler, resimler, haritalar ve bölgeden ayrılmış kişilerin verecekleri her türlü malzeme de bulundurulacaktır.

PROJENİN HEDEF VE AMAÇLARI:

Projenin ana hedefi, her köyle ilgili olarak olabildiğince fazla malzemenin yönetsel olarak kaydedilmesini sağlamak olacaktır. Bu malzeme, arşivin derlenmesi ve zenginleşmesi için bilgi verecek olan yaşlı kişilerin hayatta oldukları süre içinde verecekleri bilgilerden oluşacaktır. Sözlü geleneğe ilişkin olarak, yok olmaya yüz tutmuş ve var olan herşey toplanıp arşivde saklanacaktır. Hedef, zengin tarihsel, etnografik, antropolojik ve sosyolojik malzemenin, Kıbrıs tarihini ve kültürünü araştırarak olan Kıbrıslı veya yabancı araştırmacılara sunmaktır. Derleme aşamasından sonra, değerlendirme ve sentez aşamasına geçilecektir. Çok çeşitli konularda hazırlanacak olan birçok monografi bunu izleyecek ve bilim adamları kıyaslama çalışmalarına girişebilecektir. Ayrıca bu arşivde, gelecek kuşaklar için, atalarının kimliği ve kültürü hakkında değerli bir malzeme saklanmıştır olacaktır.

ARAŞTIRMA :

Arşivin derleme çalışması için gerekli bilgilerin toplanması, Kıbrıs Araştırma Merkezi'ne bağlı araştırmacılar ve onlarla işbirliği yapacak olan kişiler tarafından yürütülecektir. Araştırma, bu yerlerden göç etmiş kişilerin halen yaşamakta oldukları Güney Kıbrıs'ta yapılacaktır. Esas bilgi kaynağını Kıbrıslı Rum göçmenler oluşturacaktır. Her köyden, olabildiğince fazla sayıda kişiyle konuşmak için çaba harcanacaktır. Özellikle hafızaları iyi olan ve köylerindeki yaşam şeklini doğru ve açık bir şekilde anlatabilen yaşlı kişilerden ve sıradan insanlardan yararlanılacaktır. Bu kişileri saptamak için, çeşitli göçmen dernekleri ve örgütleriyle işbirliği yapılacak, söyleşi yapmak için uygun olan köylülerin belirlenmesi için göçmenlerin yerleştirildiği konut

bölgelerinde soruşturmalar yürütülecektir.

Aşağıda verilmiş olan konulara ilişkin soru kağıtları aracılığıyla bilgiler toplanacak, bu konular olabildiğince geniş ve tam olarak incelenecek ve Kıbrıs'ın tarihi, geleneksel yaşam şekli ve halk kültürünü kapsayacak şekilde yürütülecektir.

Araştırma, Kuzey Kıbrıs'taki Türk ve Rumların birlikte yaşadığı karma köylere ve sadece Rumların yaşadığı köylere yönelik olacaktır. Projenin ihtiyaçlarını karşılamak üzere, her köyün nüfus yapısını gösteren tablolar hazırlanmıştır. Ayrıca, yer değiştirmiş kişilerin adları ve şimdiki adresleri ile ilgili listeler, Seçim Genel Merkezinden sağlanmıştır. Araştırma, her kaza için ayrı ayrı ve aşamalar halinde yürütülecektir. Kuzeyde kalan köyler, Mağusa, Lefkoşa, Girne ve Larnaka kazalarına aittir. İlk olarak Girne kazasından başlanacaktır. Çünkü tümünden göç eden ve Rum - Türk köylerinin oranı itibarıyla en fazla Rum köyü içeren kaza odur. Her araştırmacı, bir grup komşu köyü de alacak ve her grubun birleşimi, köylerin coğrafik konumuna göre belirlenecektir.

Hedef, ortak davranış ve gelenekleri, sosyal ve ahlaki fikirleri ve özellikle komşu köyler arasındaki ticaret, çiftçilik ve sosyal ilişkileri veya aralarında var olabilecek herhangi bir düşmanlık veya rekabeti kaydetme olanağını elde etmektir.

Araştırma, modern teknolojik araçlar yardımıyla yapılacak ve söyleşiler, ses bandına kaydedilecektir. Böylece, her bölgenin konuşma şekli de canlı olarak korunacak ve Kıbrıs Rumeası ile ilgili özel çalışma veya başka bölgelerle karşılaştırma yapacak kişilerin orjinal konuşmadan yararlanmasını sağlanacaktır. Söyleşiler sırasında Kıbrıs Rum dialektine ilişkin olarak, olabildiğince fazla sayıda sözcük ve deyim in toplanmasına özel bir çaba gösterilecektir. Böylece, dialektin leksikolojik zenginliği, bir bölgeden ötekine olan karakersizlik farklılıkları saptanarak korunmuş olacaktır. Ayrıca, her konunun araştırılması sırasında, halk edebiyatı, ilgili görenekler, atasözleri, darbimeseller, efsaneler, şarkılar, özlü sözler vb. de

toplanmaya çalışılacaktır. Araştırma daha çok Kıbrıs' ta geçen yüzyıl içindeki hayata yönelik bilgi toplama yönünde hedeflenmekteyse de, bilgi veren kişilerin eski yaşam şekli ile 1974 öncesinde köydeki koşullar arasında kıyaslama yapmaları da istenecektir.

Çeşitli araştırma gezilerinde, bilgi veren her kişiyle ilgili olarak adı, geldiği köy, yaşı, mesleği, halen kalmakta olduğu yer gibi ayrıntılar kaydedilecektir. Bu şekilde bilginin güvenilirliği sağlanacak ve ileride aynı konuyu araştırarak olanlara yararlı bilgiler sağlanması gerçekleştirilecektir.

ARŞİVİN MÜZİK BÖLÜMÜ :

Arşiv'de bir de Müzik Bölümü bulunacaktır. Kıbrıs Araştırma Merkezi ile işbirliği yapan bir uzaman, bu bölgelerdeki halk müziğinin sistematik bir kaydının yapılması görevini üstlenecektir. Derlenen müzikler, daha önce derlenmiş olan o yöreye ilişkin müzik ve müzikolojik materyal ile birlikte saklanacaktır. Ayrıca konuyla ilgili olan diğer kayıtlı veya yazılı bilgiler de aynı yerde saklanacaktır. İleride plak yapımı veya etnomüzikolojik araştırmalarda kullanılmak üzere, bu yörelerin müzik geleneğini temsil eden her şeyin derlenip saklanması amaç olacaktır.

SORU KAĞITLARI :

Kıbrıs Araştırma Merkezi tarafından yapılacak olan araştırma süresince sorulacak sorulara ilişkin konuların listesi, Küçük Asya Araştırmaları Merkezinin soru kağıtları örnek alınarak hazırlanmış olup, ayrıca bazı değişiklikler, eklemeler ve çıkartmalar yapılarak Kıbrıs'a uyarlanmıştır. Bölgenin tarih ve folkloruna ilişkin temel konuların kapsamı yanında, eski zamanlarda Kıbrıs' taki ekonomik ve sosyal yaşamla ilgili tatmin edici bir tablo elde edilmesi için de özel bir dikkat gösterilmiştir. "Küçük Asya Araştırmaları Merkezi' nin Çalışma Raporu (1930 - 1973)"nda

(Atina, 1974) yayımlanmış olan soru kağıtları, ayrıca şu eserlerde de yayımlanmıştır: "Küçük Asya

Elenizmi' nin Nüfus Parametreleri : Küçük Asya Araştırma Merkezi' nin çalışmalarından ortaya çıkan Yeni Olgular " (Yorgo Tenekidis), Atina Akademisi Tutanakları 1988 , Cilt 63. Ayrıca Küçük Asya Araştırmaları Merkezi' nin soru kağıtlarının dayandırıldığı ve " 1939 ve 1940 yıllarına ait Atina Akademisi Folklor Arşivi Yıllığı " nda yer alan Yorgo Megas' ın " Yunan Folkloru' nun Sorunları " adlı çalışması da göz önünde bulundurulmuştur. Yunan Folkloru konusunda göz önünde bulunduran diğer bir çalışma, D. Lukatu' nun " Yunan folkloru' na Giriş " (2. Baskı, Atina 1978) ve Kıbrıs Araştırma Merkezi' nin yayımladığı " Kıbrıs' ın Folklorik ve Linguistik Materyali' nin Derlenmesi için Kiprolojik Araştırma Merkezi' nce hazırlanan Genel Anahatları " (Lefkoşa, 1962)' dir.

KONULAR LİSTESİ

A. KÖYÜN TANIMLANMASI :

1. Durum : (Yeri, fiziksel özellikleri, dağları, ovaları, dereleri, yer adları), iklim, su, toprağı işleme, flora ve fauna (bitki ve hayvanların halk tarafından söylenen adları), köyün adına ilişkin söylenceler veya anılarda kalan gerçekler.

2. Köyün iç özellikleri (köyün şekli, ana binalar, komşu yerler, yollar, alanlar, pazar yeri, kahvehaneler, hamamlar, pınarlar, kuyular, göller, vb)

3. Köyün kiliseleri (adları, kiliselerin tanımlanması, yapımı, Azizlere ilişkin söylenceler, şapeller, kır şapelleri, eski kiliselerin yıkıntıları vb), komşu manastırlar (adları, gelenekleri vb) dini yönden hangi kiliseye ve piskoposluğa bağlı olduğu

4. Okullar (okulların sayısı, kuruluşu, adı, tanımlanması, eski ve yakın zamanlara ait öğretmenleri vb)

5. Evler (mimari stil, yapımı malzemeleri, evin iç düzenlenmesi ve bölümleri, esas mobilyalar ve

Halkbilimi 10

kullanılan ev eşyaları, avlu ve avludaki binalar, fırın, samanlık, kuyu, ahır vb)

B. TARİH :

1. Köyün kuruluşu (adı, adının nereden geldiği, söylenceleri, kuruluş tarihi, köy hakkında genel olarak anlatılan öyküler)

2. Köyle bir ilişkisi olan, ilk zamanlara ait tarihsel olayların dökümü (antik dönem, Hıristiyanlık, Bizans dönemi, Frenk Yönetimi, Venedik Yönetimi, Türk Yönetimi, İngiliz Dönemi)

3. Arkeolojik anıtlar, tanımlama, öyküleri ve söylenceleri

4. Daha yakın tarihe ait olan ve köy veya köyleri etkilemiş olan tarihsel olaylara ilişkin anılar (Örneğin Birinci Dünya Savaşı, Küçük Asya felaketi, Ekim 1931 Ayaklanması, İkinci Dünya Savaşı, EOKA Kurtuluş Mücadelesi 1955- 1959, 1963 karışıklıkları, köy kahramanları)

5. 1974 ' deki darbe ve Türk müdahalesiyle ilgili olaylara ilişkin anılar. Kahramanlar, kayıp kişiler.

C. SOSYAL VE EKONOMİK YAŞAM :

1. Köy sakinleri

a. Eski zamanlarda köy sakinlerinin sayısı

b. Müdahale ve daha önceki yıllarda sakinlerin eğitim düzeyi

c. Kıyafet (erkek ve kadınların geleneksel kıyafetlerinin tanımlanması, süslemeler, kuşak şekilleri, baş örtüleri, adlar, materyaller vb)

d. Köydeki önde gelen kişiler. Köy katkıları nedeniyle öne çıkan insanların, yaratıcı aydınların, sanatçıların vb adları

e. Köydeki büyük ve eski ailelerin adları (ad ve soyadları, vaftiz adları, en yaygın olarak takılan adlar)

f. Köysakinlerini hayrete düşüren olaylar (sosyal konular, cinayetler, kazalar, yangınlar, doğal afetler

vb)

g. Köylülerin esas beslenme şekli (geleneksel yemekler, günlük yiyecekleri)

2. Sosyal Örgütlenme :

a. Toplumun örgütlenmesi (yerel makamların adları, görev süreleri, yargı, toplum liderlerinin seçimi, kilise, okul, tarım ve diğer komitelerin üyeleri, toplumsal vergiler, vergilerin toplanması)

b. Sosyal ilişkiler. Köy sakinleri arasında, zengin ile fakir arasında, aileler arasındaki ilişkiler nasıldı? Komşular arasında, arkadaşlar arasındaki ilişkiler, (köyler karma idiyse, Rumlarla Türkler arasındaki ilişkiler) nasıldı?. Komşular, arkadaşlar arasındaki ilişkiler, ekonomik vb ilişkileri. Türkler, Rumlar tarafından düzenlenen kutlamalara -şenlik, panayır, toplantılara katılıyorlar mıydı? Karışık evlilikler. Sosyal, tarımsal vd. komitelerde rol almışlar mıydı? Katılımları sadece Türk çıkarlarını korumayı mı hedefliyordu.?

c. Türk ve İngiliz yönetimleri altında yönetsel ve polisle ilgili organlarla köyün ilişkileri

d. Sakinlerin komşu manastırlarla ilişkileri

e. Güçlü halk veya kilise liderleri tarafından köye sağlanan koruma

f. Aile örgütlenmesi. Ailenin bileşimi. Aile üyeleri arasındaki ilişkiler. Üyeler arasında görev dağılımı. Baba ve annenin otoritesi. Çocukların yetiştirilmesi. Yaşlı aile üyeleri için saygı ve bakım. Aile içinde oluşturulan değerler. Daha geniş aile üyeleriyle ilişkiler (parasal ilişkiler, bağlar, dayanışma, düşmanlık) Evde yapılan kutlamalar, yemeğin hazırlanması, besinlerin korunmasıyla ilgili geleneksel yöntemler

g. Kadının durumu (ailede, toplumda, köy ekonomisi içinde)

h. Karşılıklı yardımlaşma ve işbirliği (kişisel konularda, tarımsal işlerde (benzer hizmetlerde geri hizmet ödeme gibi), ev yapımında, belli tip yemeklerin hazırlanışında (şenliklerin, düğünlerin nişanlanmaların örgütlenmesinde), toplum için iş

yaparken (örneğin kilise, köprü, okul vb yapımında)

i. Sendika, kulüp, örgüt, siyasal, sportif vd dernekler (kuruluşu, adı, çalışması)

J. Konukseverlik. Konukseverliğe ilişkin görenekler, inanışlar

K. Yabancı ülkeler. Göç, göç nedenleri, veda ve karşılama için özel adetler. Yabancı ülkelerle ilgili fikirler. Atasözler, ilgili şarkılar

3. Köy Ekonomisi:

a. Eski zamanlarda ve 1974 öncesinde köyde yaşayanların parasal durumuna ilişkin bilgiler. Daha önce ödenen vergiler

b. Sık görülen meslekler, meşguliyetler (köydeki en esaslı ve uzmanlık isteyen işlerin birer birer sayılması ve tanımlanması)

c. Üretim ve üretilenler

d. Çiftçilik. Hayvan yetiştiriliciliği, balıkçılık, avcılık. Kullanılan araçlar (örneğin çiftçilik araçları vd)

e. Mülkiyet. Toprağın bölüşümü. Çoğu kişinin sahip olduğu toprak hangi tiptendi? Bütün ailelerin kendi malları olan evleri var mıydı?

f. Borç para verilmesi (krediler, borçlar, sonuçları)

g. Kooperatifler. Kooperatif ne zaman çalışmaya başladı? Kurucuları kimlerdi? Ne yardımda bulunmuştur?

h. Kırsal sanayi - el sanatları - yapılanın tanımlanması. Araçlar, aygıtlar

i. Ticaret. Komşu köy ve kasabalarla, ticari panayırarla olan ticaret ilişkileri. Alım - satımlar

J. Pazar yerleri (satılabilen ürünler, fiyatları vd)

k. Ücretler (hizmet karşılığı verilen paralar, kiralar, fiyatlar - eski zamanlarda ve 1974 öncesindeki yıllarda iş verirken konulan koşullar)

I. Haberleşme (eski ve daha yakın zamanlarda iletişim araçları, yollar vd)

4. İnsan Yaşamındaki Dönemler:

a. Doğum (gebe kalma ile ilgili halk inanışları, doğum sırasında uygulanan görenekler, loğusalık,

batıl inanışlar, bebeğin bakımı. Vaftiz etmeyle ilgili görenekler. Ad koyma, dinsel ve sosyal gelenekler. Çocukluk dönemi - çocuk oyunları)

b. Evlilik (kız - erkek bulma, nişanlanma, çeyiz (drahoma) sözleşmesi, evlilik için yapılan hazırlıklar, davetiyeler, düğün yemekleri, çeyizin sergilenmesi, güveyinin elbiseleri, gelinin süslenmesi, düğün töreni, yeni evlilerin evlerine girişi, düğün şenliği, düğün şarkıları, gelinin bakire olup olmadığının denetlenmesi, hediyeler, düğün sonrası yapılan kutlamalar)

c. Ölüm (ölümle ilgili önceden tahminde bulunma, ölünün yatırılması, ilgili görenekler, gömme, cenaze sonrası yemeği, anma törenleri, ilk 40 güne ait, ruhla ilgili inanışlar, öteki dünyaya göçle ilgili şarkılar, ağıtlar, ölümle ilgili önyargılar, batıl inanışlar.

5. Halk Hukuku:

a. Miras hukuku (vasiyetname, vaftiz babası olduğu çocuklara kiliselere veya manastırlara miras bırakılanlar, anne - baba henüz sağken çocuklar arasında mülkün bölüştürülmesi, çocukları, eşi ve akrabalarına yapılan vasiyet)

b. Aile hukuku (nişanlanma, nişan törenlerinin nasıl yapıldığı. Uygun yaş. Verilen hediyeler. Nişan ne zaman bozulur? Hediyelere ne olur? Evlilik. Evlilik yaşı, kız ve erkek kardeşler arasında evlenme sırası. Eğer oğlana drahoma sağlanırsa, kız ne alır? Kız çocuklarının drahoması (çeyizi). Hediyeler. Drahomaya ek olarak birşeyler ne zaman verilir? Kaynana ve kayınpederle birlikte yaşayan güveyi ve onun toplumdaki yeri. Karı - kocanın mülkiyet hakları. Boşanma. Boşanma halinde drahoma ve hediyelerin durumu nedir? İkinci evlilik nasıl karşılanmaktadır? Evlat edinme. Kardeşlik bağlarının oluşturulması, Öksüzlerin korunması vd)

c. Mülkiyet hukuku (ağaçlar, tarlalar, hayvanların mülkiyetine ilişkin göstergeler, teminatlar. ipotekler, kullanım hakları vd)

d. Sözleşme hukuku (anlaşmalar, ortaklıklar, tasarruf, alım -satım, ödünç para alımı, faiz, ipotekler, acentelikler , hakim kararı ile halletme)

e. Cürümler hukuku (cürüm, cürüme katılma, teşebbüs, zina, yakın akraba arasında cinsel ilişki, hırsızlık, ırza geçme, cezalandırılmalar, cezalandırma üzerine görüşler, halk önünde gülünç duruma düşürme yöntemleri, öç alma, hukuku kendi eliyle yerine getirme, kan davası)

D. DİNSEL YAŞAM VE HALKIN TAPINMA ŞEKLİ:

1. Dinsel yaşam (Azizler, kiliseler, ikonlar, haç, kutsal su, kutsal eski eserler, kutsal tekneler ve objeler, adaklar, oruçlar, gece tapınmaları vd)

2. Halkın tapınma şekilleri. Çeşitli şenliklerdeki görenekler

a. Kış şenlikleri, Krizmas 12. gün şenlikleri (Krizmas, Yeni Yıl , Epifani) diye kış şenlikleri

b) Baharşenlikleri. Karnavallar, Yeşil Pazartesi, Büyük Perhiz, Yortu Şenliği (görenekler, oyunlar vd) Aziz Yorgo Günü, Mayıs şenlikleri, Göğe yükselme Günü, Beyaz Pazar (kataklizmos) vd

c. Yaz şenlikleri (faraza vd)

d. Güz şenlikleri

3. Tarımsal görenekler (bağ bozumu, zeytin toplama, ekim, hasat, harman zamanları vd)

E. HALKIN HOŞUNA GİDEN KONULAR VE METAFİZİK:

1. Astroloji (güneş, ay, efsanevi öyküler, batıl inanışlar, ay dönemlerinin çiftçilik, hayvan yetiştirme, servet vd üzerine etkisi, yıldızların halk arasındaki adları, çeşitli görenekler)

2. Meteoroloji (hava durumunun önceden tahmini)

3. Halk tıbbı (hastalıklara halk arasında verilen adlar, tedavi yöntemleri, otlar, pratik tedaviler, cin çıkarma)

4. Halk bilgeliliği (dünyanın yaratılışı, hayat, ölümün doğası üzerine fikirler, kaderle ilgili görüşler, görenekler ve ilgili atasözleri)

5. Büyü (kötülüğü savmak veya kötülük yapmak için büyü kullanımı, muska, büyü sözler, büyü ile tedavi yolları)

6. Kehanet (kehanet tipleri, kehanet şekilleri, örneğin fala bakma) Doğal kehanet (yangın, fallar, doğal olgulardan anlam çıkarma vd) Yapay kehanet yöntemleri, elek vd kullanılarak uygulanan diğer geleneksel yollar

F. HALK EDEBİYETİ:

1. Halk şarkıları (Akritas' la ilgili şarkılar, dinsel, tarihsel şarkılar, aşk şarkıları, beyitler, iş yaparken söylenen şarkılar, hicviyeler, çocuk şarkıları)

2. Peri masalları

3. Gelenekler, efsaneler

4. Atasözleri

5. Kötü ruhları uzaklaştırmak için kullanılan büyü sözler

6. Hayırdualar, beddualar, yeminler, selamlamalar

7. Gülünç öyküler

8. Bilmeceler

6. Halk Sanatı:

Resim, heykel, dokumacılık, iğne işleri, çanak - çömlek yapımı vd

*HALK BİLİMİNİN NOTU: Kıbrıs'ın Kuzeyinde kalan eski Rum kasaba ve köylerine ilişkin materyalin derlenmesi için sistematik bir araştırma 1 Eylül 1990' da başlatılmıştır. Bu araştırma Kıbrıs Rum Yönetimi Eğitim Bakanlığı' na bağlı orta öğretim Başkan'lığı ile işbirliği halinde oluşturulan sekiz kişilik bir grup tarafından yürütülmektedir. Hepsi de Kuzey Kıbrıs'taki bölgelerden gelen Filoloji uzmanları olan bu kişiler şunlardır: Teheofano D. Kipri, Yorgo Mathaiu, Kiryakos Barris, Anna Neofitiu, Kalliope Protopapa, Stella Spriu, Hristalla Haralambus ve Nasa Hristofidu.

Araştırma... İnceleme...Araştırma... İnceleme...Araştırma... İnceleme...

KIBRIS'TA MUSİKİ

Dünya yüzündeki çeşitli bölgelerde yaşamakta olan Türklerin musikileri; gereğince incelenmemiştir. İncelenmeyen bu musikilerden biri de Kıbrıs Musikisidir.

1570 - 1878 = 308 yılları arasında, yani Kanuni' den Abdülhamid' e kadar 3 asırdan fazla bir zaman Türk hakimiyetinde olan Kıbrıs' a; nüfus dengesini takviye için ilk yıllarda, Orta Anadolu ile Güney Anadolu'dan 40 bini aşan bir göçmen kitlesi yerleştirilmiştir. Adaya yerleşen bu Türkler elbetteki, beraberlerinde götürecekleri kültürlerin arasında musikilerini de götüreceklerdir. Nasil ki, Ortaasyadan Anadolu'ya getirilişi gibi...

İşte bu göçmenlerin beraberlerindeki kültürlerin bir parçası olan musiki de Ada Türklerinin musikisini etkilemiş ve Kıbrıs' ta yeni bir çeşni ile Kıbrıs' ın musikisi oluşmuştur.

Anadolumuzun Akdenizdeki devamı olan Kıbrıs' a barış hareketından sonra dahi Kıbrıstaki musiki hareketi eskisi veyenisi ile bugüne kadar ele alınmadı. Barış hareketini müteakip Kıbrıs' ın açılması, Çalgı inceleme gezilerimin hemen sonuna rastlamakta idi. Fakat girişimim maalesef bazı iş engelleri yüzünden pasaport çıkartmaktan öteye gidemedi. Daha sonraki yıllarda da başka engeller bu yıla kadar devam etti.

Bu yıl Ekim' in 5 inde Samsun gemisi ile; İzmir, Hatca, Marmaris, Finike, Antalya ve Mersin' e uğrayarak Mersinden aktarmalı olarak Yeşilada feribotu ile 9 Ekim sabahı Magosa' ya çıktım.

Magosa: içi dışı surlar ve kaleler dolu tipik, temiz ve şirin bir kent. Bugünkü görünümü ile evlerine varıncaya kadar bütün dükkanları ile bir Amerikan pazarları kenti. Satıcılar Kıbrıslı Türkler , alıcılar Türkiyeli Türkler. Bu Amerikan pazarı tipi eşyalar satan dükkanlar arasında bir bakkal veya bir marangoz

Etem Ruhi ÜNGÖR

dükkanına zor rastlanıyor. Benim aradığım " Çalgıcı dükkanı" ise hiç yok. Sadece bir kaç dükkanda, o da kullanılmayan eşya rafları arasında eskiden kalma bir kaç boy Kenyadan gelme tipik Darbuka' ya rastladım. Hindistan cevizi ağacından yapılmış (ki hala kokusunu muhafaza ediyor) ve :

Boy	Çap
31	15
20	12
11	10

öğülerinde olan Darbukaları koleksiyonum için satın aldım.

Daha önceki yayınladığım çalgı inceleme notlarım da bir müşahedemi belirtmiştim, buna göre bir kentin musiki durumu; kentteki çalgı imalcisi mevcudiyeti ile az - çok belirlenebiliyordu. İşte Gazi Magosa' daki durum, oradaki bugünkü musiki durumunu ortaya koyuyordu.

Kıbrıs'a gelmeden önce daha evvel buraya gelmiş olan musiki mensubu dost ve arkadaşlara sormuştum. Fakat aldığım cevaplarda maalesef hiç biri Kıbrısın herhangi bir köşesinde ne gibi bir musiki faaliyeti olduğunu ve bunların detaylarını bana söyleyememişti. Hatta, Bayrak Radyosunda ne gibi bir musiki yayını yapılır? Programları, yapımcıları, sanatkarları hiç bilinmiyordu.

Kıbrıs'ta bulunduğum 8 günden ikincisinde Hükümet merkezi olan Lefkoşa' ya gittim. Lefkoşa - Magosa arası 55 km. Yol düzgün ve büyük bir ovidan geçiyor. Ovada pek ziraat görülemiyor. Sordum, su azınlığından imiş. Yol boyunca uzanan, genellikle hepsi tek katlı, bahçeli güzel evlerin duvarları barış

Halkbilimi 14

harekatının mermi delikleri izlerini hala taşıyor ve o günleri hatırlatıyor...

Lefkoşa, Kıbrıs'ın en büyük şehri Bir Anadolu kenti havası dışında bir Avrupa küçük şehri görünümünde. BRT Bayrak radyosu binası da şehrin ortayesinde, eski taş bir binada. Önce, Radyo müdürü sayın Hakkı Süha beyle tanışıyorum ve kendisinden genel bilgiler alıyorum. Daha sonra da beni, Genel Yayın Müdürü sayın Mehmet Fehmi bey ile tanıştım. Onun vasıtası ile de Müzik Yayınları Sorumlusu sayın Mustafa Akalın beyi tanıdım oluyor. Hepsini yakınlık gösteriyorlar.

Edindiğim bilgilere göre, Bayrak radyosu : (Nisan - Eylül) Yaz, (Ekim - Mart) Kış, dönemleri olarak günde

(sabah 6. 30' dan akşam 23.00 ' e) 16,5 saat yayın yapmaktadır. Akşam, bunun % 20' si sözlü, % 80' i müzik yayınıdır.

Kıbrıs televizyonu da hergün (pazar hariç) saat 17.00 - 18.00 arası olmak üzere bir saat yayın yapmaktadır. Bunun yarım saati Türkçe, Rumca, İngilizce haber ve yorum, diğer, yarım saati de öğretici konular ile müzik bandıdır. Sonra TRT' ye bağlanmaktadır.

Radyodaki genel program dağılımı şöyledir:

Türk Musikisi (Halk - Sanat) :	% 45
Türk Hafif Musikisi :	% 20
Hafif Batı Musikisi :	% 14
Klasik Batı Musikisi :	% 3
Söz - Reklam - Haber - Yorum :	% 18

Radyonun malzemesinin başlıcası TRT bandları ve plaklardır. Mahaleli sanatçılar çok az yer işgal etmektedir ve bunun bölgesel azlığından şikayet edilmektedir. Sebebi de amatör olsun profesyonel olsun sanatkar veya topluluk azlığı olduğu söyleniyor. Halbuki benim kısa zamanda müşahedeme göre bu söylenti pek de isabetli değildir. Kıbrısta az da olsa sanatkar da vardır, topluluk da vardır. Bence bu bir program ve organizasyon görüşüzlüğüdür. Programcı veya program yöneticisi en ufak bir fırsattan ve değerden program yaratabilecek uyanıklıkta

olmalıdır. Bunun en basit işareti, benden bir konuşma programı veya röportajı istenmesinin düşünülmemesidir. Böyle bir programda benden, Türkiye'deki musiki meseleleri ve bugünkü durumun geçmişi ve geleceği ile Kıbrıstaki musiki incelemelerimin intibaları sorulabilirdi. Bu program zannederim basma kalıp radyo programı içinde bir renk ile olabilirdi. Zira, radyoculuk sadece bir kaç türlü müzik yayınlamak değildir ve olmamalıdır.

Kıbrıstaki sanatkar ve topluluklara gelince; bugün için az olmakla beraber yok değildir. Bu, mevcutların bir kısmı tanışıp görüşebildim. Ve gördüm ki bunların bazılarına radyoda imkan dahi verilmemektedir. Bu yayımda bunlardan da bahsetmeye yer vereceğim.

Şimdi, radyoya temas etmişken biraz da bazı radyo programlarından bahsetmek istiyorum.

Türk Sanat Musikisi:

Programcı : Ulus Yeşilada (1)

I. Çağımız Türk Müziği Bestecileri .

II. Klasik Türk Müziğinden Örnekler.

III. Uzun Çalarlardan Örnekler.

IV. Müzik Dünyamızdan.

Plak ve beste tanıtımı yapılır ve sanatçılardan haberler verilir. Dinleyicilere hediyeli sorular yönelilir. Mahalli sanatçılara yer verilir.

Süre: 1 saat (Cumartesi 14.00 - 15.00) 1976 dan beri devam eder.

V. Sanatçılarımızla başbaşa.

Türkiye sanatçıları ile röportaj ve müzik.

Süre : 30 dakika (Cuma : 17.00 - 17.30)

VI. Her hafta Bir Makam:

1977 - 1978 yılları arasında yapılmış ve 6 ay devam etmiştir.

Süre : 30 dakika

Programcı : Ayşe Yeşilada

1) Bestelenmiş Şiirleriyle Ozanlarımız.

Programcı : Sevgi Şehidoğlu

1) Haftanın Plakları

Dinleyici İstekleri Programı 4 türde yapılmaktadır:

I. Türk Sanat Musikisi

Süre : 1 saat (Cuma)

II. Türk Halk Musikisi

Süre: 45 D. (Çarşamba)

III. Türk Hafif Müziği " Seçtiğiniz Plaklar "

Süre : 1. S. (Salı - Cumartesi)

IV. Hafif Batı Müziği

Süre 1 S. (Pazar)

Kıbrıs Radyosunun dikkati çeken programcılardan biri de Türk Hafif Müziği programcısı sayın Hüseyin Kanatlı'dır. Radyonun en ilgi çeken ve 10 yıldan beri devam eden "Plak yarışı" programı 1 saat süre ile Pazar günleri saat 10.00 - 11.00 arasında yapılır. Her programda 20 plak çalınır ve bunlar dinleyici mektubu ile değerlendirilir. Bir nevi " Müzik Toto " olan bu programda kazananlara plak hediye edilir.

Hüseyin Kanatlı'nın diğer ilgi çeken bir programı " Askerin İstekleri " (Askerin Saati) programıdır. Haftada 4 saat olan bu program 1 saat sürer. Bu program enteresan bir tür yüzdesi şöyle görülmektedir:

% 60 kadar Türk Sanat Musikisi

% 30 kadar Türk Halk Musikisi

% 10 kadar Türk Hafif ve Batı Mus.

(Eskiden yüzde ağırlığı T. Halk Musikisinde imiş)

Hüseyin Kanatlı'nın bir de bir nevi dinleyici istekleri olan : " Zevkinize Göre " isimli bir programı vardır.

Türk hafif müziği programlarında genellikle Türkiye radyolarında çalışan eserlere yer verilmekte ise de bunlar arasında Kâmrân Aziz, Yılmaz Taner, Erdinç Gündüz gibi Kıbrıslı bestekarların eserleri de yer almaktadır.

Kıbrısta radyo dışında şu müzik çalışmaları da görülmektedir:

I. Kıbrıs Türk Devlet Senfoni Orkestrası ve Korusu

II. Çocuk Korusu

III. Kıbrıs Türk Güvenlik Kuvvetleri Bandosu

IV. (Liselerde) Koro, Bando ve Orkestra

çalışmaları

V. Kıbrıs Türk Musikî Cemiyeti

VI Halk Oyunları ve Müziği Ekibi

VII. Çalgı Yapımı

VIII. Yayın - Kütüphane

IX. Mahalli (bağımsız) Sanatkarlar

X. Müzedeki Çalgılar

Bu on bölümden bir kısmını gerek vaktimin azlığından ve gerek bazı engellerden ancak incelememin ikincisine bırakmak mecburiyeti doğmuştur.

I. Kıbrıs Türk Devlet Senfoni

Orkestrası ve Korusu

KTFD'nin himayesindeki bu kuruluş, Eğitim - Gençlik ve Kültür Bakanlığının " Kıbrıs Müzik İşleri Amirliği " ne bağlıdır. Halen, Orkestra 35 kişi ve koro da 36 kişidir. Bu topluluktan 4'ü kadrolu ve diğerleri teşvik primi ile çalışan amatör sanatkarlardır.

Topluluk, 120 m² lik ve iki katlı bir binada çalışmaktadır. Yakında 10- 12 odalı daha elverişli bir binaya nakledilecektir.

Kuruluşun tarihcesi hakkında şu yazı (2) dan yeterli bilgiler edinebiliriz:

"Kıbrıs Türk Cemaati 21 Aralık 1963 olayları ile Kıbrıs davasında daha çetin bir mücadele safhasına girerken, toplum, günlük tedhiş olayları, Rumların barikat vs. de uyguladığı türlü mezalim karşısında bunalmış ve yine de bunalım ona daha da güç kazandırmıştı.

Bu tür bir ortam içerisinde davaya sınıksız ve bütün olarak sarılırken, açılan yaralara bir merhem olmak, bulanık kafaları dinlendirmek ve topluma ölmeyecek bir müzik halkası bırakmak gayesi ile 30 kişilik müziksever bir grup 19 Kasım 1964 tarihinde toplanmıştı. Bugüne dek kurulmuş bir çok topluluk ve derneklerin uzun ömürlü olmayışı, bu ilk toplantının daha ziyade bir olumlu nabız yoklama niteliğini taşıması sebep teşkil ediyordu. Bu nabız

Halkbilimi 16

yoklayış, olumlu bir yönde tebellür etti. İlk fikir olarak topluluğun isminin ne olacağı idi. Topluluk 23 Kasım 1964 tarihli toplantıda (ikinci) " Kıbrıs Türk Filarmoni Topluluğu" adı ile gerçek şahsiyetine büründü ve faaliyet sahaları tesbit edilerek başkanlığa Yılmaz Taner getirildi.

Topluluk, fasılalarla çalışma programları üzerinde toplanırken, tüzüğü hazırlanarak tescil ettirildi ve faaliyet dalları şöyle dizildi:

1. Klasik Türk Müziği,
2. Hafif Batı Müziği,
3. San'at Müziği,
4. Halk Türküleri düzenlemeleri.

Tüm dallardaki elemanların çoğunun müzikle iştiğal eden öğretmen, uzun zaman toplum içinde sık sık konserler veren, radyo ve televizyon programlarına çıkan kişiler oluşu, tam randımanlı çalışmaları sayesinde Filarmoni başarı basamaklarını tırmanmaya başladı.

Bu başarı 11 - 12 Ocak 1965 tarihinde Zafer Sinemasını Hınca - hınç dolduran bir kalabalık karşısında verdiği konserle perçinledi.

T.F.T. ' nin ilk konseri başarı kapılarının açılmasına yol açmış ve resmen Kıbrıs Türk Marifine bağlı bir kuruluş olma niteliğini kazanarak yönetim bütçesine olanak sağlamıştır.

Topluluk uzun bir süre lokal sıkıntısı çektiikten sonra Mahkeme binalarında geniş bir odaya yerleşerek kısmen ferahlamıştır. Bu lokal, T.F.T. ' nin konser dekorlarının tanziminde genişlik bakımından büyük fayda sağladı. Dekorlar ise, müzil sevgisi ile dolu bir dekoratör öğretmen tarafından modern dekor tekniği ile hazırlanmakta ve seyircinin göz zevkini okşamakta idi.

Filarmoni ikinci büyük konserini daha geniş bir repertuar ve daha olgun bir hava içinde büyük bir başarı ile verdi. Liderlik ve halkın ilgisi herşeyin fevkinde idi. Filarmoni 1967 ortalarına kadar çalışmalarına konsersiz olarak devam ederken, bazı elde olmayan sebeplerden dolayı Filarmoni faaliyetlerini bir süre için durdurmak mecburiyetinde kalmıştır.

Aradan beş yıl gibi uzun bir zaman geçmiş olması, Filarmoninin yeniden dirilmesine engel olmadı. Bu diriliş, 22 Aralık 1971 devresine rastlar. Yine Türk Maarifine bağlanarak faaliyetlerine başlayan topluluk, bu tarihten sonra daha güçlü daha azimlidir. Bu azim filarmoniye daha değişik bir müzik ortamına itmiştir. Sanat müziği ve çoksesli halk müziği ile koro edebiyatının güçlü eserleri, çalışmalarının esasını teşkil etmektedir. Bu tür çalışma Türk Filarmoniye Türk toplumu içerisinde gerek içe, gerekse dışa karıştı sembolleşti. Şimdiye kadar konserlerine devam eden topluluk, bir yıldan beri Cumhurbaşkanı Muavinliği, Gençlik, Spor ve Kültür İşleri Dairesi' ne bağlı bir kuruluş olarak faaliyet göstermekte olup, vereceği konsere ve Antalya san'at Festivaline hazırlanmaktadır.

Senfoni Orkestra ve Korosu şimdilik yılda iki konser hazırlayabilmekte ve kazalarda da tekrarlanmaktadır. Ayrıca Halk Oyunları ve Müziği ekibi ile Türk Hafif müziği çalışmaları da yapılmaktadır.

II. Çocuk Korosu

K.T.D.S. Orkestrasına bağlı Çocuk korusu halen G. Magosada 60 ve Lefkoşa' da 40 olmak üzere iki grup halinde bulunmaktadır. Bu koro da 1972 Kasım ayında kurulmuştur.

III. Kıbrıs Türk Güvenlik Kuvvetleri

Bandosu

(Temas Kuramadım)

IV. (Liselerde) Koro, Bando ve

Orkestra Çalışmaları

(Temas Kuramadım)

V. Kıbrıs Türk Musiki Cemiyeti

Kıbrıs' ta bazı kişilerin beyanına göre eskiden " Darülelhan " isimli bir musiki topluluğu mevcut imiş ise de bu topluluk hakkında araştırma imkanı

bulamadım. Belki gelecek çalışmamda detaylarını elde edebilirim. Bu musiki topluluğundan sonra ve önceleri de Kıbrıs'ın muhtelif yerlerinde musiki toplulukları oluşmuş olmalıdır. Bugün faaliyet gösteren " Kıbrıs Türk Musiki Cemiyeti" 1976 da Ulus Yeşilada tarafından kurulmuştur. Halen cemiyetin çalıştırıcısı da U. Yeşilada'dır. Cemiyetin merkezi Lefkoşa' da olup bir de Magosa' da şubesi vardır. Cemiyetin, koristler dışındaki üyeleri şunlardır:

Ulus Yeşilada : Şef (Ud, Piyano, Keman)

Erol Alkar : Tanbur

Dr. Aytekin Çolakoğlu : Kanun

Aytaç Çağın : Keman

Dr. Adnan hakkı : Keman

Adnan Evrim : Keman

Ayşe Yeşilada : Ud

Mustafa Çinkut : Ud

Tuncer Barkut : Ud

Dr. Fikret Rasim : Flüt

Deniz Çakır : Piyano

Erdal Ilıcan : Ritm çalgıları

Cemiyetin Lefkoşa'daki merkezinde salı akşamları Dr. Fikret Rasim'in evinde ve Magosa'daki şubede (Fikir ve Sanat Kulübü) ki güzel salonda çarşamba akşamları çalışılmaktadır. Kıbrısta bulunduğum ilk çarşamba akşamına tesadüf eden çalışmada bulundum. Magosa'daki çalışmalarını da Lefkoşadan 1 saatlik yoldan gelerek Ulus Yeşilada yaptırılmaktadır.

Kısa zamanda bu genç hakkındaki edindiğim intiba müsbettir. Bilgi, çalışma ve enerjisi ile Kıbrıstaki Türk Musikisi çalışmalarını yaygınlaştırıp kökleştirebilir. Kendisinin beyanına göre yakında KTFD bu cemiyeti " Devlet Korosu " olarak yeni bir kuruluşa dönüştürecektir.

VI. Halk Oyunları ve Müziği

Ekibi

(Temas Kuramadım)

VII - Çalgı Yapımı ve Çalgılar

Önce şunu kaydetmeliyim ki ; Türkün yaşadığı

her yerde Davul - Zurna vardır. Bu kesindir... Fakat, Kıbrısta bulunduğum kısa ve sınırlı müddet içinde Davul - Zurna ile ilgilenemedim. Şimdilik sadece eski resimlerde (3) Kıbrısta Davul - Zurna görüldüğünü kaydedebilirim.

Kıbrıs musiki incelenmesine niyet ettiğim 1975 yılında ön bilgi edinmek üzere KTFD Başkanlığı Gençlik, Spor ve Kültür İşleri Dairesi'ne gönderdiğim bir yazıya karşı aldığım cevapta Kıbrısın mahalli çalgısının kamıştan yapıma ve " Dilli Düdük " adı verilen basit bir çalgı olduğunu öğrenmiştim (4) Ama bunun özelliklerini bildirmemişti. Kıbrısta temas edebildiğim kimselere bundan bahsettiğim zaman halen mevcut olduğunu öğrendim ve D. Senfoni Orkestrası şefi sayın Yılmaz Taner kendisinde bulunan bir Dilli Düdük'ü bana hediye etti. Sonradan Lefkoşadaki " Durak " müzik mağazasından da aynı çalgının 4 çeşitini daha satın aldım.

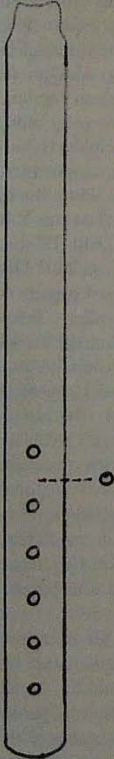
Kamış kavallar : Bilinen kamışın (Ney'lerin aksine) boğumsuz kısımları kullanılarak yapılır. Şekilde gösterilen ölçülerin dışında, "dilli kamış kavalların " alt uçlarına daima boğum denk getirilerek kapalı tutulur. Bu boğum zarı dilsiz kavallarda delinerek açılır (5). Bu özellik Türkiye kavallarında böyle iken Kıbrısta bu delinmiş, Türkiyedekinin aksine burada dilli kavala uygulanmıştır.

Kıbrısta rastladığım kamış kavallar 6 perdeli. Fakat 8 perdelisine de rastladım.

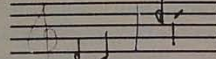
Bu 6 perdeli kavalların dört çeşit ambituslusuna rastladım. (Daha başka çeşitlerine de rastlamak mümkündür)

Bunların alt uçlarının farkından başka diğer özellikleri aynı olan benzerlerine Türkiyede rastlamak mümkün. Anadolu çalgı incelemelerimde (6) aynı kavalların 7 perdelisine 1967 de Bodrun' da 1969' da İskenderun' da rastlamıştım. Türkiye'de kamış kavalların genellikle yoğun bölge Hatay merkez olmak üzere civarındadır. Hatay ' da bu tip kavalların 3,4,5,6,7 perdelileri kullanılmaktadır. (7) İşte bu benzerliklerden, üç asır önceki Kıbrıs iskanı ile kültür göçü belirlenmektedir.

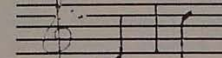
KIBRIS DİLİ KAVALI'NIN 5 ÇEŞİTİ ÜZERİNE AÇIKLAMA

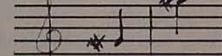
- Nu. 1 Boy : 33,5 cm.
Çevre : 5,2 cm.
Perde adedi : 6 + 1
İki perde arası : 21 mm.
Tüm perdeler alanı : 14,7 cm.
Ambitüs:

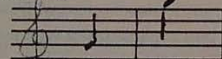
- Nu. 2 Boy : 32,3 cm.
Çevre : 6,5 cm.
Perde adedi : 6 + 1
İki perde arası : 18 mm.
Tüm perdeler alanı : 14 cm.
Ambitüs:

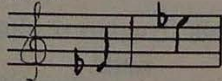
- Nu. 3 Boy : 27,5 cm.
Çevre : 6,5 cm.
Perde adedi : 6 + 1
İki perde arası : 15 mm.
Tüm perdeler alanı : 11,1 cm.
Ambitüs:

- Nu. 4 Boy : 26,6 cm.
Çevre : 5,4 cm.
Perde adedi : 6 + 1
İki perde arası : 16 mm.
Tüm perdeler alanı : 11,6 cm.
Ambitüs:

- Nu. 5 Boy : 30,6 cm.
Çevre : 5 cm.
Perde adedi : 8 + 1
İki perde arası : 13 mm.
Tüm perdeler alanı : 14,1 cm.
Ambitüs:

Not:

- 1) Perde çapları tümünde 6 mm. dir.
- 2) (+) de sonra gösterilen arka perdeler, daima yukarıdan 1. perde ile 2. perdenin tam arası hizasına gelmek üzere açılmışlardır.
- 3) Dudak pozisyonu ile, her çalgıda ikinci tiz oktavı bulmak mümkündür.

Bu " Dilli Düdük' n yapıcı ve alıcılarını bulup görüşmek imkanını bulamadım.

Öğrendiğime göre Kıbrısta dükkanı olarak alğı yapımcısı bir sanatkar bulunmaktadır. Salahı Arif isimli bu imalci ile temasım için sayın Mustafa Akalın'ın zahmet ve ilgilerinden netice almadık ve bir defa da Lefkoşadaki Penizade Sokak No.29 daki dükkanına birlikte gitmemize rağmen kendisini bulamadık (8) ğrendiğime göre Ud ve Bağlama imal etmekte imiş.

Kıbrısta alğı olarak ayrıca, zkan Pastırmacıoğlu (9) Kıbrıs' a özgü bir def ile göğüsün sol tarafına dayanarak alınan bir kemane' den bahsetmiş ve Def 'in karakteristiği hakkında bilgi notları göndereceğini vaad etmiş ise de nedense mümkün olmamiştır.

VIII. Yayın - Kütüphane

Yayın :

Kıbrısta müzik konulu yayına pek rastlanmamaktadır. Bu yazının sonunda bulunan " Kıbrısla İlgili Musiki Bibliyografya " sında da görüleceği gibi Kıbrıs yayını kitap olarak : " Kıbrıs Türk Marşları" (1972) ile " ocuk ve Gençlerimize şarkılar Marşları (1972) isimli kitaplardan başkasına rastlayamadım. Dergi ise adına 1972 yılında ilk sayısı yayınlanmış bulunan : "Türk Filarmoni" var. Bunlardan başka, bazı teksir baskı noktalar da görülmektedir.

plak yayınına ise eğilmek fırsatını bulamadığım gibi rastlamış da değilim.

Kütüphaneler :

1- Sultan II. Mahmut kütüphanesi (Lefkoşa) da bulunan yazmalar arasında musiki konulu yazma bulunabilir. İnceleme imkanı bulamadım.

2- Gazi Mağusa Halk Kütüphanesi 1976' da kurulan bu kütüphanedeki kitaplar Maraş' tan Rum bölgesinden getirilen 30 bin kitapla şimdi (dergiler dahil) 34 bin adede ulaşmiştır. İncelediğim fişlerin

780, bölüm numarasında epeyce Rumca musiki kitabı fişi gördüm. Rum alfabesi ile yazılmış bu fişlerin ilgili kitapları arasında Türk musikisi ile ilgili belki de bizans notalı olanlar bulunabilir ve ayrı bir inceleme konusudur.

IX- Mahalli (bağımsız) Sanatkarlar

Epey geniş olan bu konu için köylere kadar uzanıp incelemek gerekmektedir.

Bunların dışında tesbit edebildiklerim ve bilgi edinilmesi mümkün olan iki sanatkar tesbit ettim. Bunlardan biri mevlevihanenin son Neyzeni sayın Abdülaziz Azim bey dir. Edindiğim bilgiye göre ; 60 - 65 yaşlarında ve Lefkoşadaki barbarlık Müzesi karşısında oturmaktadır. 1960 dan önce Kmran Aziz topluluğunda Keman almış. Kendisi ile görüşmek fırsatı bulamadım.

Diğer Santkar ; halen Devlet Orkestrası Konsermaisteri olan sayın Mustafa Kenan beydir. Edindiğim bilgiye göre; 65 yaşlarında ve eski Fasil Heyeti başkanlığı ile bir çok radyo ve televizyon programları yapmıştır. kendisi ile görüşmek fırsatı bulamadım.

Kıbrıstaki musiki üzerine bilgi almak için elbetteki daha başka, başvurulmasında yarar olabilecek kimseler mevcuttur. İncelememin 1980 Mayıs veya Haziranındaki ikincisinde belki bu kabil bilgi alabileceğim kaynak kişileri bulabileceğim ümidindeyim.

X- Müzedeki algılar

Lefkoşa' nın merkezinde bulunan Mevlevihane binası, Kıbrıs' ı fethimizden hemen sonra kurulmuş ve 1950 lere kadar faaliyetten sonra 1962 de " Kıbrıs Mrk Müzesi" adı ile müze olmuştur.

Bu müzedeki bulunan çalgıların bir kısmı Mevlevihane zamanında kalmış, diğerleri de başka yerlerden buraya intikal etmiştir.

Semahanede vitrinler içinde teşhirde bulunan algılar şunlardır:

Env. No.**Çalgı**

Ney

76, 5 cm. boyunda,
başpareli.

96

Ney

43,5 cm. boyunda,
başparesiz.

97

Def

Çap : 28 - 30 cm.
Kasnak : 3 cm.

98

Tanbur

46 adet perde
bağı mevcut.

99

Kudüm (çift) Zahmeli.

100

Halile (çift)

101

Udsel

Boy (sap köprüsünden
tekne dibine kadar) : 85
cm. (normal Ud' larda bu
mesafe 67 - 72 cm.
arasındadır)

Tekne 19 parçalı.
Akortunun bir oktav pest
olduğu söyleniyor.

Udsel, 20 - 25 yıl öncesine
kadar kullanılmakta idi.

103

Nevbe (2 adet)

çap : 25, 5 cm.

104

Kanun

124

Def

Çap: 40 - 41 cm. Kasnak :
5 cm. Kasnak içinde,
üzerine Şeyh Samil' in bir
Rus ressam tarafından
yapılmış çok güzel bir resmi
olan bir deri yapıştırılmış.
Ayrıca kasnak içinde,
uçlarında para bulunan 27
halka ve 6 adet de büyük
güvercin zili bulunmak-
tadır.

Düşünceler:

Madem ki, "Anavatan", "Yavruvatan" olarak karşılıklı anılışlar vardır, "o halde T. C' nin her bakanlığı gibi kültür Bakanlığı da Kıbrıs Türk Kültürüne sahip çıkmalı ve buyoldayapılması gerekenleride araştırmalıdır. Acaba böyle bir araştırmanın musiki yönü yapılmış mıdır? Yapılmış ise çalışma sonucunda elde edilen nedir? Barış hareketinden sonra geçen 4 - 5 yılda böyle bir raporun yayınlandığı görülmediği içindir ki bu basit inceleme ve araştırma yazısının yayınlanmasına gerek duyulmuştur

Bugün Türkiye' deki musiki hareketlerinden Kıbrıs habersiz olduğu gibi Kıbrıstan da Türkiye habersizdir. (10). Bizim tesbitimize göre Kültür Bakanlığımızca Kıbrıs yapılan sadece bir kaç parti kitap göndermekten ibaret kalmıştır. Bize göre, yapılması gereken en önemli hususlardan biri; Kültür Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi' ne Kıbrıs Folkloru tümüyle incelenmelidir. Ve bunda da daha fazla vakit kaybetmemelidir.

Konunun diğer bir yönü de KTFD ' ne düşen görev olarak İst. Türk Musikisi D. Konservatuvarına Kıbrıslı gençlerin gönderilerek eğitilmelerinin sağlanmasıdır.

Ancak, böylece Kıbrıstaki geleceğin Türk musikisi çalışmalarına ümitle ve güvenle bakılabilecektir....

**KIBRISLA İLGİLİ MUSİKİ
BİBLİYOGRAFYASI**

S. Yaver Ataman

Kıbrıs Türküleri ve Dügün Adetleri

TFA Nu. 176

1964 Mart

Necati Başara

Al Beni

1974, İstanbul

(S. 18: Kıbrıs Marşı "Nota")

Cemil Demirsipahi

Türk Halk Oyunları

1975 Ankara

Nota : 187 " Kıbrıs Oyun Havası" (Adana)

Nota : 140 " Kıbrıs Zeybeği" II Mengü (İçel)

Ergenekon Yay. No. 2
Kıbrıs Türk Marşları
1972 Kıbrıs (Lefkoşa)

Nazife Güran
Atatürk Gençliğine Marşlar
1973 İstanbul
(S. 10 : Kıbrıs Marşı " Nota ")

Hasene Ilgaz
Kıbrıs Türk Gelenek ve Göreneklere
(Davul - Zurna)
TFA Nu. 176
1964 Mart
Laika Karabey
Kıbrıs Hatıraları
MM Nu. 81, 82
Kasım - Aralık 1954

Kıbrıs Radyosunda
MM Nu. 83, 84, 90
Ocak - Şubat - Ağustos 1955

Yılmaz Taner
Çocuk ve Genççimize Şarkılar Marşları
1977 Kıbrıs

Hasan Torangalı
Ezilerle Müzik II
1976 Ankara
(S. 57: Kıbrıs Marşı " Nota ")

Etem Üngör
Türk Marşları
1966 Ankara
(S. 316 : Kıbrıs Marşı "Nota")

İlter Veziroğlu
Kıbrıs Türk Folklorunun Kökenleri
TFA. Nu. 339
1977 Ekim
Kıbrıs Türk Halk Oyunları ve Musikisi
TFA. Nu. 344
1978 Mart

Serbülent Yasun
Halk Türkülcüm
1976 Ankara
(S. 8 : Kıbrıs Gelini " Nota ")
(S. 188 : Hanaylar yaptırırım " Nota ")

H. bedi Yönetken
Kıbrıs Kemanesi ve Zeybeği
TFA Nu. 109
1958 Ağustos

Kerim Yunt
Silifke Folklorunda Kıbrıs
TFA Nu. 103
1958 Şubat
Kıbrıs marşı (Nihavet / Sofyan)
" Türküz biz bizim emelimiz intikamdır "
MM Nu. 228 " Nota "
1967 Kasım

Kısaltmalar:

MM = Müzik Mecmuası

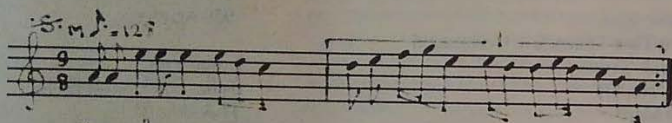
TFA = Türk Folklor Araştırmaları

DİP NOTLAR

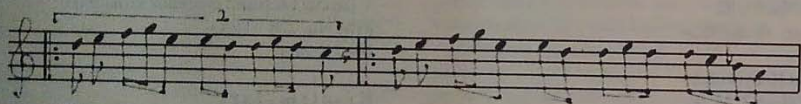
- (1) 1945 Kıbrıs doğumlu. İstanbul Belediye Konservatuvarı Türk Mus. bölümü mezunu. Radyo programcılığı dışındaki önemli çalışmaları var. Biraz ileride anlatılacaktır.
- (2) Osman Güvenir, (Filarmoniklinin Doğuşu) " Türk Filarmoni " dergisi Yıl : 1, Sayı: 1, Haziran 1974, Zaman Basımevi, Lefkoşa.
- (3) 1878, The Graphie Dergisi
- (4) 16.9.1975 tarih ve Fikret Kürşat isimli yazı
- (5) Kavalda alt ucun açılması ile ses, yarım ses kadar pestleşir.
- (6) Bkz: musikî mecmuası, " Halk Çalgılarımız üzerine İnceleme Gezi Notları " E. R. Üngör, Nu. 247, Haz. 1969 - Nu - 331, May. 1977 (arasında 32 yazı)
- (7) Bütün kaval örnekleri : koleksiyonunda mevcuttur.
- (8) İstanbul' a dönüşümden sonra kendisine, biyografisini istediğim hakkında yazdığım mektuba da cevap alamadım.
- (9) Ö. Pastırmacıoğlu, 1545 doğumlu olup Lefkoşa Türk Lisesi müzik öğretmenidir. 1971' de Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü mezundur. vd. Bağlama, viyolonsel, Piyano çalmakta ve folklor araştırmaları yapmaktadır.
- (10) Kıbrıs T.S. D Orkestrasının Türkiye ile bazı temasları müstesna.

TÜRKÜ

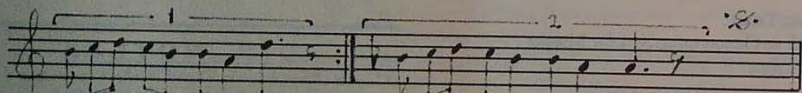
HANAYLAR YAPTIRDIM

Hanaylar yap tır dim döşe de me dim

döşe de me dim çift kum ru la rı

eşe de me dim eşe de me dim

Hanaylar yaptırdım döşedemedim
Çifte kumruları eş edemedim
Zalim felek ile baş edemedim

Konma bülbül konma çeşme taşına
Bu gençlikte neler geldi başıma

Hanaylar yaptırdım yüceden yüce
içinde yatmadım üç gün üç gece
Kurbanlar kesirim gördüğüm gece

Konma bülbül çeşme taşına
Bu gençlikte neler geldi başıma

TÜRKÜ

BEŞ PARMAK DAĞI

Beş par mak da ğı, ot sa rı mı ş mı sı ra
 şa nı ya sar dı de lu çaya gı der bir ko lu

Ben gurbete düşeli Ayşemi Kimler sara
 Dün bir güzeli gördüm Yare benzerdi bo yu

Ayşe mi kimler sa ra Gülemedim ben nide m - a yarım
 Ya re benzer di bo yu Sevilmedim ben ni ye a ciğim

ben ni ye a ciğim Gülemedim ben nide m - a yarım
 Gülemedim ben ni ye a ciğim

1 2 3

Kıbrıs, Lefkoşa / Ekrem Yeşilada' dan
 derleyen : Muzaffer Sarısözen

1
 Beş parmak dağı sıra
 Ot sarılmış mısra
 Ben gurbete düşeli
 Ayşemi Kimler sara

2
 Yol boyu servi dolu
 Çaya gider bir kolu
 Dün bir güzelı gördüm
 Yare benzerdi bo yu

3
 Gönyeli' de çınar yok
 Yaz kış akan pınar yok
 Bin türlü derde düştüm
 Halimi hiç soran yok

(Kavuştak)

Gülemedim ben nide m - a yarım
 Sevilmedim ben ni ye a ciğim
 Güzel Ayşemi eller almış
 Kime varıp ne diyem a canım

TÜRKÜ

BAHÇALARDA GÜLÜMSÜN

Bahçalarda gülümsün
Yar benim sağ kolumsun
Seni sevmiyorum deme
Darılırım bilirsin
me Da mı Le mim bi lür sün gel se ne
qü lü qü lü gül sen den Ver sene bana bana
keş ser den

Kıbrıs, Lefkoşa / Ekrem Yeşilada' dan
derleyen : Özkan Pastırmacıoğlu

1
Bahçalarda gülümsün
Yar benim sağ kolumsun
Seni sevmiyorum deme
Darılırım bilirsin

2
Lefkoşada bir dilber
Elleri kiraz dizer
Kiraz yemek hoş ama
Dudağın daha güzel

(kavuştak)
Gelsene gülü gülü gülşenden
versene bana kevserden

3
Bahçalarda sarmaşık
Ben sana oldum aşık
Her aklıma geldikçe
Elimden düşer kaşık

TÜRKÜ

BİR MENDİL ALDIM ŞEHERDEN

5/8

Bir mendil aldım şeherden yolun geçmez yar buradan
Bin bir derdim var yaradan seni çok özledim uç ay oldu yol yoz lelim
Kıbrıs, Lefkoşa / Ekrem Yeşilada' dan derleyen : Özkan Pastırmacıoğlu

Ha ki kat tır bu öz le rim

1
Bir mendil aldım şeherden
Yolun geçmez yar buradan
Bin bir derdim var yaradan

2
Selam gelir mektubunla
Mektup değil bu bir sille
sever isen beni dinle

(Kavuştak)
Güzel seni çok özledim
Üç ay oldu yol gözlerim
Hakikattir bu sözlerim

3
Bahar çiçek açar dalda
Ömür geçer hep bu yolda
Benim gözüm değil malda

TÜRKÜ YAZIN ÇİÇEĞİ GÜLDÜR

Ya gü- lün ya- şa- rın ya- şa- rın / kim ol- leri- qül- dür / sun- be- ni qül- dür ah / sun- be- ni qül- dür

Kıbrıs , İckoşa / Ekrem
Yeşilada' dan
derleyen : Özkan Pastırmacıoğlu

1
Yazın çiçeği güldür
Gülü seven bülbüldür
Kimseler güldürmedi
Sen olsun beni güldür

2
yazda lale açar mı
Kırlangıçlar göçer mi
Senin gibi güzelden
Aklı olan geçer mi

3
Girne' nin yazı tatlı
Sevgisi, nazı tatlı
Çok sevmek neye yarar
Her şeyin azı tatlı

KIBRIS ZEYBEĞİ

Yanıt...Eleştiri...Yanıt...Eleştiri...Yanıt...Eleştiri...Yanıt...Eleştiri...

"DEĞERLENDİRMELER" BAŞLIKLİ YAZIYA YANIT

Sayın Prof. Dr. N. Gözaydın'ın yapmış olduğu eleştirilere yanıt vermek en doğal savunma hakkım olduğu inancındayım.

Eleştiride belirtildiği gibi kitabın yayın tarihi 1988 değil 1991'dir. Kitabın ilk baskısı 1990 yılında yapılmıştı. Hatalarla dolu olan bu kitabı yayıncım olan Galeri Kültür Yayınları toplamış Lefkoşa gümrüğünde yakarak imha etmişti. Ancak bilinmeyen nedenlerle bir miktar kitap gerek taşınma sırasında, gerekse gümrükte yitirilmiştir.

Eleştiride sözlüğün sayfa sayısı 232 olarak gösterilmiştir. Oysa sözlüğün sayfa sayısı 232+2'dir.

Sayın Prof. Dr. N. Gözaydın "Ancak geniş bir Kıbrıs Ağzı Sözlüğü günümüze kadar hazırlanmadığı için..." diyerek yargı koymaktadır. Oysa Bener Hakkı Hakeri böylesi bir sözlüğü 1982 yılında hazırlamıştı.(1) Kitabın adı "Kıbrıs'ta Halk Ağzından Derlenmiş Sözcükler Sözlüğü"dür. Kitap Mağusa'da basılmış olup dilimize giren yabancı sözcükleri kökenleriyle birlikte vermektedir. Ayrıca Kıbrıs'ta kullanılan kındırık , doşan , ayakçak , deyimi gibi sözcükleri de kapsamaktadır. Sayfa sayısıysa 86+4'dür. Sayın Prof. Dr. Gözaydın'ın eline ulaşmamış olabilir.

Eleştiride belirtildiği gibi müsbet bilim

Mustafa GÖKÇEOĞLU

öğretmeni olmak dil araştırması için engel teşkil edeceği inancında değilim. Kaldı ki sözlüğün denetlenmesini yapan Sayın Harid Fedai Türkoloji eğitimi yapmış saygın bir araştırmacıdır. Ayrıca Türkçemiz sayısal bir dildir. Matematik düşünce sistemine çok yakındır.

Her harfin kendi içinde dizilmemiş olması benim eksikliğim ve olanaksızlığımdır. Sözlüğün genişletilmiş ikinci baskısında bu eksiklikleri ortadan kaldıracam.

"... ata sözlerini ve deyimleri içlerindeki ahengi göstermek için duraklı veya duraksız hece ölçüsüne göre ayırıp göstermesi de başka bir gariplik..." denmektedir. Kıbrıs Türk insanının söylem biçiminin ilginçliğini göstermek için duraklı veya duraksız hece ölçüsüne göre örneklemeler yapmayı yararlı

Halkbilimi'nin Notu

Türk Dili Dergisi'nin Yazı Kurulu Başkanı Prof.Dr. Nevzat Gözaydın'ın, Mustafa Gökçeoğlu'nun "Kıbrıs Türk Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü" kitabını değerlendiren yazısı , ilk kez Türk Dili Dergisi'nin Ekim. 1992 tarihli 490'inci sayısında yayımlanmıştır. Aynı yazı Halkbilimi dergimizin 27'inci sayısında da yer almıştır.

Mustafa Gökçeoğlu, dergimize iletmiş yanıtın bir nüshasını Türk Dili Dergisi'ne gönderdiğini bilgimize getirmiştir.

gördüm. Nitekim bu yöntem H. Fethi Gözler ve M. Ziya Gözler tarafından "Açıklamalı Türk Atasözleri Sözlüğü"nde uygulanmış vezin, yarım kafiye, tam ve zengin kafiyeler, alliterasyonlar örneklenmiştir.(2)

Yaptığım derlemeler sırasında içlerinde cinselliğe dair sözcükler taşıyan çok sayıda deyim ve atasözlerine rastlamıştım. O günlerde ülkemizin araştırmacı ve sanatçılarıyla konuyu tartışmıştım. Hepside sözlüğe almamı salık vermişlerdi. Ne üzücüdür ki günümüzde de toplumun belli bir tabakası sövüşmeyi gelenek haline getirmiştir. Bunların içten dostlarına ilk sözleri "nasılsın be pez..." olmaktadır. Kaldı ki Kıbrıs Müftüsü Hilmi Efendi'nin divanı hem de müftü olmasına karşın 96. ve 97. sayfalarında cinselliği belirten sözcükleri içermektedir. Hulki Aktunç'un "Büyük Argo Sözlüğü"nü'nün varlığının bilincindeyim.(3) Bütünlüğü bozacağı kaygısıyla ayrıca yazmadım.

Sözlükte gerçekten de çok sayıda yabancı sözcük bulunmaktadır. Bunlar deyimlerin ve atasözlerinin yapılarına yapışmıştır. Ama sözcüklerin tümünün anlamları Bener Hakkı Hakeri'nin yukarıda adı geçen sözlüğünde bulunmaktadır. Onun için tekrar yazmak istemedim. Yabancı sözcüklerin dilimize girmesine kişi olarak karşı olduğumu sözlükte belirttim. Türkiye'de kullanılan sözcüklerin içinde de bol sayılabilecek sayıda yabancı sözcük olduğunu biliyoruz. Ama onlarda da yabancı sözcükler tekrar tekrar açıklanmamıştır. Kuşkusuz sözlüğün yeni baskısı yapıldığında eleştirileri ve öğütleri göz önüne alacağım.

Bugünkü siyasal durum sonucu

karşılaştırma yapmak için Rumca kaynaklara ulaşamamaktayız. Güney Kıbrıs'ta yapılan çalışmalar konusunda yeterli bilgimiz olmamaktadır. Ancak Kevork Keshishian'ın "Romantic Cyprus" adlı İngilizce kitabından yararlanabildim.(4) Siyasal durum devam ederse Güney'deki kaynaklardan yararlanılamayacağı çok doğaldır.

Kitabın yeni baskısı bilgisayarla hazırlanmaya başlandığından çift yazılmış başkaları varsa onları da ayıklayacağım. 30 - 40 sayfalık yeni derlemelerimle ikinci baskı hazırlıklarım sürmektedir.

Atasözleri ve deyimlerin birlikte yazıldığı sözlükler Türkiye'de de bulunmaktadır. Aysan (Ediskun) Türkhan tarafından hazırlanan "Konuşan Deyimler ve Atasözleri" adlı sözlük böylesi çalışmanın ürünüdür.(5)

Son söz olarak şunu söylemek isterim. Sözlüğü Türkiye'deki örnekleri göz önünde bulundurarak hazırladım. Kıbrıs'ta yazmış olduğumuz kitapların Türkiye'ye ulaşması bizim için mutluluktur. Hele eleştirilmesi bu biçimde olsa bile gerçekten sevindiricidir.

Saygılarımla.

- (1) *Kıbrıs'ta Halk Ağzından Derlenmiş Sözcükler Sözlüğü*, Bener Hakkı Hakeri, Kıbrıs Postası, Gazi Mağusa, 1982
- (2) *Açıklamalı Türk Atasözleri Sözlüğü*, H.F. Gözler-M. Z. Gözler, Gül Matbaası İstanbul, 1982, 528 S.
- (3) *Büyük Argo Sözlüğü*, Hulki Aktunç, Afa Yayıncılık A.Ş., İstanbul, 1990
- (4) *Romantic Cyprus*, Kevork Keshishian, Nicosia-Cyprus, 1972
- (5) *Konuşan Deyimler ve Atasözleri*, Aysan (Ediskun) Türkhan, Evrim Matbaacılık Ltd. Şti. İstanbul, 1983. 542 S.

Haberler...Haberler...Haberler...Haberler...Haberler...Haberler...

HAS-DER ETKİNLİKLERİ

10. Halkbilimi Sempozyumu yapıldı

Has - Der' in her yıl geleneksel olarak düzenlediği Halkbilimi sempozyumlarının 10' uncu 14. Aralık 1992 tarihinde Atatürk Kültür Merkezi' nde gerçekleşti.

Zehra KOZAL

alanında uzun yıllar aktif olarak çalışanlardan Aytaç Çağın, Erbil Çinkayalar, Erdal Ilıcan, Emir Karagözlü, Gülay Kaşer, İbrahim Arap, Mehmet Levent ve Mustafa Sendengeçti' ye birer plaket ile Onur Belgesi verildi.

Sempozyumun açılışında konuşan Has - Der Yönetim Kurulu Sekreteri Kani Kanol özetle şunları söyledi: " Has - Der Yönetim Kurulu, bu yıldan

Sempozyumdan Bir Görüntü...

Sempozyuma, araştırmacılarımızdan Tuncer Bağışkan, Ahmet Erdengiz ve Ulus Irgat birer bildiri sundu.

Bildiriler öncesinde, halk oyunları ile müziği

başlamak üzere her yıl, halk bilimi konusunda emeği geçenlere bir ödül vermek konusunda karar almıştır. Bu yıl ödül vereceğimiz kişilerin isimlerini belirleme bizler için oldukça zor oldu. Bu kişilerin yanında, bu

Halkbilimi 30

alandaki emeği geçen pek çok değerli isim vardır... Gelecek yıllarda ise, halkbiliminin değişik alanlarında uğraş vermiş kişiler arasından seçeceğimiz isimleri ödüllendirmeyi düşünüyoruz. Bunda temel amacımız, şu veya bu şekilde bu alanda uğraş vermiş veya vermekte olan kişilere, özverilerinin ve emeklerinin boşa gitmediğini göstermek, yaptıklarının değerini bilenlerin de bulunduğunu hatırlamaktır." Kanol ayrıca, sempozyuma sunulacak bildirilerin Halkbilimi dergisinde yayımlayacağını da söyledi.

Has - Der Başkanı Öcal Erten ise halkbiliminin toplulukların gelişmesindeki önemine dikkati çekerek, Has - Der' in dinamik folklor anlayışı benimsediğini söyledi.

Ödüle laik görülenlere plaket ile onur belgelerini veren Meclis Başkanı Hakkı Atun ise yaptığı konuşmada, Has - Der' in yıllardır çok olumlu ve Onurlu görevler yapmakta olduğunu vurguladı. Sempozyuma, Dergimizin Yazı İşleri Sorumlusu Tuncer Bağışkan, " Kıbrıs Halkbiliminde İsgataro hastalığı ve sağaltma uygulamaları" konulu bildirisini sundu. İsgatronun Tıp ilmi ile halk tıbbındaki tanımı ile tedavi yöntemlerinin üzerinde duran Bağışkan, Kıbrıs genelinde saptayabildiği dinsel - büyüsel sağaltma (tedavi) uygulamalarını anlattı.

Araştırmacı - yazar Ahmet Erdengiz, " Kıbrıs Türklerinin kökeni ve Tarihi süreç içerisinde Türk Toplumunun oluşumu" konusunu işledi. Bu konuda " Kıbrıslı Türkler, Müslümanlaştırılmış Hıristiyanlardır" ve " Anadolu' dan gelen

Meclis Başkanı Hakkı ATUN ödülleri dağıtıyor...

ırksalsafliklarını korumuş Müslüman Türklerdir" şeklinde iki zıt görüş olduğunu belirten Erdengiz, her iki görüşün de yanlış olduğunu belirtti. Türk halkının önemli bölümünün Türkmen ve Yörükler olduğunu söyleyen Erdengiz, bu oluşumda Lüzinyan, Venedikli, Rum, Gürcü, Çerkez, Karaman, Arnavut, Çingene, Arap, Afrikalı, Rus, Boşnak, Hırvat ve Macarların da bulunduğunu söyledi. Erdengiz ayrıca, herşeye rağmen bir Kıbrıs Ulusundan bahsetmenin tarihi ve bilimsel açıdan " safsata" olduğunu kaydetti.

Araştırmacı - yazar Ulus İrgat ise " Avukat Süleyman Şevket' e Rumca Ağıt " konulu bildirisini sundu. Süleyman Şevket' in Londra' da hukuk tahsili görerek Kıbrıs' a döndüğünü ve Kıbrıslı Türkler ile Rumlar tarafından sevilip sayıldığını anlatan İrgat, ölümü üzerine 1936 yılında Vreççalı Mustafa Hulus' un Rumca olarak kaleme aldığı ağıtı okudu.

Masal Anlatma Şöleni Gerçekleşiyor

Has - Der' in her yıl geleneksel olarak düzenlediği "Masal Anlatma Şöleni" ni bu yıl yine Deniz Kırtasiye' nin finansözlüğünde ve GÜSAD ile KSAD işbirliğiyle gerçekleştiriliyor.

Şölen, ilkokul çağı çocukları I. II. III. ve IV. V. sınıflar olarak ilk kategoride gerçekleşecek.

Ön elemeler 15 - 16 Ocak tarihlerinde Magosa' da " Kıbrıs Sanat Derneği " Lokalinde ,Güzelyurt' ta "Güzelyurt Sanat Derneği' nde ve Lefkoşa' da Lefkoşa Belediye Tiyatro" sunda olmak üzere üç ayrı yerde yapılacak.

Şölene katılacak çocuklar için 15 Ocak tarihinde KSAD, GÜSAD ve Has - Der kendi lokallerinde eğlenceler düzenleyecekler.

Elemelere katılacak olanlar ile finalistlere Deniz Kırtasiye tarafından çeşitli armağanlar verilecek. Her bölgeden finalist seçilen çocuklar, 22 Ocak gününde Lefkoşa Belediye Tiyatrosunda buluşacaklar ve masallarını anlatacaklar. Geçtiğimiz yıl olduğu gibi bu yıl da Şölen öncesinde resim etkinlikleri düzenlenecek. Etkinlikler final sabahı saat 10.00 - 11.30 arasında " Mevlevi Tekke " önünde gerçekleştirilecek. Final gününde " HAS - DER çocuk Kulübü" çeşitli gösteriler sunacak.

Çocuklarda güven duygusunu geliştirmeyi, hayal dünyalarını zenginleştirmeyi, Türkçeyi düzgün kullanmalarını sağlamayı amaçlayan şölenle ilgili başvuru forumları, Kıbrıs Sanat Derneği' nden, Halk Sanatları

Geçen yıl yapılan resim etkinliği...

Derneği'nden, Koloj Kırtasiye' den ve Anıl Spor Mağazası'nda n sağlanabilecek.

KÜLTÜR-SANAT ETKİNLİKLERİ

Hikmet Uluçam Fotoğraf Sergisi

Üstün başarı belgeli garafiklerimizden Hikmet Uluçam, yıllarca emek vererek çektiği fotoğraflarını H. P Sanat Galerisinde sergiledi.

3 - 12 Aralık 1992 tarihleri arasında açık bulundurulan " Doğadan Çeşitlemeler " adlı sergide 115 fotoğraf yer aldı.

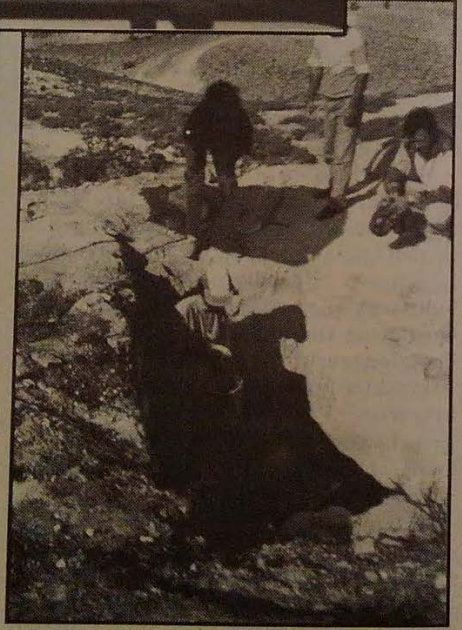
Kazıda bulunan eski eserlerin bir kısmı...

Kırını Köyündeki Arkeolojik Kazılar

Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na bağlı Eski Eserler ve Müzeler Dairesi Kazı İşleri Şube Amirliği'nin 13 Ekim - 5 Kasım tarihleri arasında Kırını Köyünde gerçekleştirdiği arkeolojik kazıda günümüzden yaklaşık dörtbin yıl öncesine tarihlenen bir mezar bulundu. Başkanlığını, Kazı İşleri Şube Amiri arkeolog Tuncer Bağışkan'ın, kazı asistanlığını ise arkeolog Figen Caner ile Özlem Lefkonuklu'nun üstlendiği kazıda 137 adet eski eser bulundu.

Eski Tunç döneminin sonu ile Orta Tunç döneminin başına tarihlenen üç ayrı mezar odasından ikisinin çocuklara, birinin ise yetişkinlere ait olduğu belirlendi.

Kazı çalışmalarının "18 - 24 Mayıs Dünya Müzeler Haftası"nda düzenlenecek bir konferansta irdeleneceği ve buluntuların ise aynı günlerde açılacak bir sergide teşhir edileceği açıklandı.

Kırını'daki arkeolojik kazı çalışmaları...

*Bu sayının çıkmasında katkıda
bulunan aŐađıdaki kuruluşlara
teŐekkür ederiz.*

*Top Shop
Birinci Ticaret Şti.
Repa Ltd.
Anıl Spor
İnce Elektronik
M. Damdelen Ltd.
İnce Gümürkleme
IŐıl Reklam*

